3884-67

ATEITIS

mėnesinis
moksleivių laikraštis

Sausio, Vasario, Kovo 1921 m.

Nr. 1—3

P. Golaunė.

1919 m.

Turinys.

	Pusl.
Dešimts metų ir kaip toliau *Pr. Dovidaičio* .	1
Nuo redakcijos	8
Ateitininkai ir Šventasis Tėvas . . .	9
Amerikos jaunimo pasveikinimas . . .	10
Stebėtina rožė *Žvainio*	11
Keli žvilgsniai kritikuojant nepriklausomąjį protą *Fr. W. Förster* vertė *Dr. L. Bistras*	11
Vakarinė malda *Miškų Aidas* . . .	15
A. a. Antanas Matulaitis *P. Raulinaitis* . .	18
A. Matulaičio mirtis ir laidotuvės *P. R.* .	24
A. a. Matulaitis kovos lauke ir jo mirtis *V. Josaitis*	27
A. a. Draugui A. Matulaičiui prisiminti *D. M.*	29
Sielos troškimas *Pr. Lemberys* . . .	31
Saulė *Ant. Juškos*	31
Rūpinkimės kūno kultūra *Linkuvos Dėdė* . .	39
Kaip išmokti Esperanto	40
Knygos	42
Iš lietuvių studentų gyvenimo Berlyne *J. R-ka*	43
Iš Ateitininkų studentų darbuotės Berlyne *J. A.*	45
Musų gyvenimas: Kaunas, Linkuva, Kražiai .	46
Redakcijos atsakai	48

Nr. 1—3

ATEITIS

SAUSIO - VASARIO - KOVO

1921 m.

Dešimts metų ir kaip toliau.

(„Ateities“ ir ateitininkų antrąjį gyvenimo dešimtmetį pradedant.)

Pernai metų vasarą įvykusis gausingas ateitininkų kongresas žymėjo ateitininkų gyvenimo pirmosios dešimties metų sukaktuves, o šių metų pradžioj ir pati „Ateitis“ įžengia į antrąjį savo gyvenimo dešimtmetį.

Todel tariamės būsią pravartu po dešimties metelių kelionės akymirkiui stabtelt, atsigryžt atgal, pažvelgt į atliktą kelią ir padarytojo žygiavimo vaisiais stiprintis dar sparčiau žengt į tolesnę ateitį.

Atsiminkim apystovas, kokiose prieš dešimtį metų teko kurtis mūsų, katalikų besimokančio jaunimo judėjimui ir kokių perversmių laikas yra buvęs beveik visas pirmasis to judėjimo dešimtmetis.

Paties mokslus einančio katalikų jaunimo, ypač aukštosiose mokyklose tuomet buvo visai maža; vidurinėse mokyklose tokio jaunimo nors ir buvo daugiau, bet jo organizavimo darbo sąlygos buvo sunkios ir nepatogios. Tiesa, nors jau nuo kelių metų buvom galėję turėt savo spaudą ir šiapus sienos, betgi visas tos rūšies-moksleivių organizacijos darbas tegalėjo eiti tik slaptai. Taip ir buvo atlaikomos visos didesnės ir mažesnės tuo reikalu moksleivių konferencijos Kaune ir Vilniūj, slaptai tegalėjo gyvuot ir visos to meto vidurinių mokyklų moksleivių ateitininkų kuopelės.

O betgi tas judėjimas, gyvenimo iškeltas, kartą prasidėjęs jau nebesustojo. Tiek vidurinėse to meto Lietuvos mokyklose, tiek aukštosiose Rusų ir Vakarų Eiropos mokyklose katalikų moksleivijos bureliai vis

augo, didėjo, spiesdamiesi apie savo pasaulėžiūros ir idealų reiškėją — „Ateities“ moksleivių laikraštį.

Štai po trejeto metų kyla baisusis pasaulio karas. Lietuvą užplūsta nauji okupantai. Beveik visas Lietuvos vidurinių mokyklų jaunimas su iševakuotomis mokyklomis išvežamas į tolimųjų Rusų žemę ir ten daugiau nei antratiek laiko pralaikomas atskirtas nuo tėvynės. Aukštųjų mokyklų daugel jaunimo sumobilizuojama ir paguldo galvas tolimose nuo tėvynės šalyse, o likusieji gyvi sugaišina daugybę brangaus mokslui laiko. Ateitininkų gyvenimui užduodama skaudus smūgis. Bet paties jų gyvenimo betgi nesutrukdo.

Rusuose ateitininkų judėjimas organizuojasi naujoms apystovoms atatinkančiomis lytimis. Ima eit net jų organas „Ateities Spinduliai“. Ir pačioj Lietuvoj atsiranda ateitininkų, kaip tik vėl pradeda gyvuot čia mokyklos, šį kart jau lietuviškos, bet vis dar slėgiamos sunkios naujųjų okupantų letėnos. Tad ir visas moksleivijos organizavimosi darbas vis dar tebegali eit tik slaptai, gręsiamas dar didesnėmis pabaudomis, nei pirmiau, Rusų laikais. Bet tas ateitininkų judėjimo nestabdo.

Rusuose kyla revoliucija su visomis visuomenės ir doros gyvenimo baisenybėmis. Ateitininkai nepakrinka, bet jau viešai ima reikštis gyvenime. Atsiveria plati dirva visuomenės darbui, kurį dirbt ateitininkai paplinta po visus plačiųjų Rusų kampus kur tik yra ištremtų iš tėvynės tautiečių, nešdami jiems visokeriopos paramos.

Revoliucijai einant tolyn ateitininkų idėjas ima persekiot, įžymesniuosius jų darbininkus kiša į kalėjimus . . . Bet ir šį bandymą jie puikiai išlaiko, nenuskęsdami bolševizmo jūroj, bet palikdami savo kilnių idėjų išpažintojais ir nepriklausomos savo tėvynės šalininkais . . .

Kaip tik kiek prasiveria keletą metų Lietuvą nuo Rusų skyrusi siena, ateitininkai gryžta į tėvynę, susilieja čia su tėvynėj išaugusiais savo vienmiečiais į vieną organizaciją.

Revoliucija parbloškia ir Lietuvos okupantą iš vakarų, daros galima dirbt tėvynės išvadavimo realus darbas. O čia besiruošiant vakarų priešininkui išeit iš Lietuvos, jau gula ją rytų priešininkas.

Ateitininkų jaunimas pirmutinis, karščiausia energija, jokių pavojų nepaisydamas šokte šoka rinkt savanorių į Lietuvos kariuomenę. Vieni veda vyrus dešimtimis į Kauną, į tėvynės gynėjų eiles, kiti patys imasi ginklo, dar treti eina atlikt pavojingiausias žvalgybas. Ir taip gindami Lietuvą nuo rytų, vakarų ir pietų kaimynų grobikų, jau kareivių eilėse, jau šauliais savanoriais, per dveitų metų paaukoję savo gyvybę už tėvynės laisvę nustoja daug kilniųjų ateitininkų. Ir vėl skaudus smūgis ir vėl ateitininkai netenka savo eilėse kilniausių darbininkų.

Bet tas tik stiprina mūsų judėjimą. Tų mūsų draugų didvyrių krauju suvilgyta tėvynės žemelė ima daigint dar naujų, ligšiol nesireiškusių katalikų moksleivijos judėjimo gėlelių, ir visą judėjimą kreipią į naujas, dar gilesnes vėžes.

Tokių įvykių trumpu žvilgiu įstebim praeitosios kelionės pirmajame dešimtmety. Kiek šiandien atsimainė išviršinės mūsų gyvenimo sąlygos ir kiek visas mūsų darbas pašokėjo paakiui gal pavaizduot nors ir palyginimas pačio pirmutinio visos Lietuvos ateitininkų susirinkimo Kaune prieš dešimtį metų su pernai metų sukaktuvių kongresu. Ten vienos dienos dešimties kitos daugiausia vidurinių mokyklų moksleivėlių slaptas susirinkimas svarbiausiem klausimėliams aptart, čia laisvoj tėvynėj keleto šimtų viešiausias visokių rūšių vidurinių ir aukštųjų mokyklų besimokančio katalikų jaunimo ištisos savaitės kongresas su daugybe referatų, paskaitų, diskusijų, viešomis vaikštynėmis ir iškilomis. Į aną pirmąjį susirinkimėlį slinkom įvairiomis gatvelėmis saugodamiesi nuo rusų policininko akių, o šiame kongrese nevienas senesniųjų draugų ateitininkų dalyvavo jau buvę ar būdami aukščiausiais nepriklausomos Lietuvos valstybės valdininkais, „pirmaisiais piliečiais“, nes greta tiesioginio tėvynės gynimo darbo, ateitininkai ir šioj Lietuvos atstatydinimo darbo srity suskubo

atvaidint didesnės ar mažesnės svarbos vaidmenį. Nė viens iš žmonių negalėjo nulemt tokio ateitininkų organizacijos išsiplėtimo, tokio jos įėjimo į visas visuomeninio gyvenimo sritis. To jie pasiekė tik stebuklingosios Dievo Apvaizdos vedami ir tai Apvaizdai jie šiandien dėkoja.

* * *

Tai tokio būta ateitininkų gyvenimo, tai tokių takelių įvyko tame jų gyvenime pirmąjį dešimtmetį. Na, o dabar kas toliau? Ko mums daugiausia paisyt, į ką atkreipt žvilgis žengiant antrąją dešimtmečio kelionę? Iš kur semtis tam naujam žygiui pajėgų? — Ugi pirmiausia iš ten, į kur ligšiol buvo, tikrai kad per maža, dėmesio kreipta. Mat ligšiol ateitininkai pasirodė pakankamai mokėję but ir visuomenės veikėjais, ir tėvynės gynėjais, ir parlamentininkais ir aukštaisiais valstybės valdininkais. Bet daug ir įvairiose gyvenimo srityse trūsėdami, kaip Morta, ar jie drauge paisė ir tojo „vieno tik reikalingo dalyko“, kurį buvo pasirinkusi Mariją? Šį klausymą atsakykim kiekvienas sau patys . . .

Šių dienų visuomenė pripažino be atodairos ateitininkus mokant gyvent ir mirt tėvynei, bet dėl vieno kliudančio mus dalyko ji yra palikusi gerokai skeptinga: ir to dalyko, butent, pirmiausia iš mūsų ir reikalauja, kaip tik atsimena mus su mūsų kilniaisiais obalsiais . . . O pirmiausias ir kilniausias mūsų obalsis — tai visa Kristuje atnaujint! Del jo čia tad ir noriu kalbėti.

Šis mūsų obalsis yra vienas iš tų kilniųjų obalsių kurių laiko bėgis nesendina, gyvenimo audros su visais jų perversmais nenušluoja, jokia tariamojo gyvenimo pažanga neišvertina, joki modernų moderniausi obalsiai jų kilnume neužtemdo. Jie visada palieka kaip vadaujamos žvaigždės mūsų žemės kelionėj, mūsų doringiausių pastangų idealas, į kurį juo arčiau prisiartinsi, juo jis rodysis skaistesnis, kilnesnis, o todel juo karščiau siektinas.

Taigi ir šis mūsų obalsis per praeitą dešimtmetį nepaseno. Atvirkščiai, baisiausio karo sukriušta ir revoliūcijų išvarginta žmonija šiandien daugiau nei kitados trokšta tos ramybės, kurią atnešė Kristus žemei. Betgi toj ramybėj įsigyvent žmonijai nėra kito kelio, kaip tik pačiai Kristuje atsinaujint.

Kas visai žmonijai, tas ir tajai menkai jos dalelei, kurią mes savo tėvyne vadiname. Ir ji tiek jau varginta ir dabar dar tebevarginama žiauriaus karo, yra ištroškusi tos Kristaus ramybės . . .

Tad ne apie pakeitimą mūsų pagrindinio obalsio tenka šiandien kalbėt, o tik apie šimtą kartų uolesnį jo gyveniman vykdinimą. Ir ateitininkai, siekdami visa Kristuje atnaujint, šiandien daugiau nei kuomet kitados yra moderningi žmonės. Tad ir reikia to darbo imtis visu reikiamu didžiausiu rimtumu.

Be aiškinimo aišku, kad kalbant apie bet kurį kitų naujinimą, pirmiausia reikia būt patiems ta linkme atsinaujinus. Kristuje gyvenimo naujintojai, privalo patys pirmieji Kristuje atsinaujint, patys savim parodyt Kristuje atsinaujinimo pavyzdžių. Tai visiems suprantama ir ne kartą buvo aikštėn keliama ir pabrėžiama. O kas suprantama ir pripažįstama esant gera, tas, tikrai išmintingai elgiantis, privalu ir siekt.

Taigi, draugės draugai! Jei pirmojo mūsų gyvenimo dešimtmečio audros kliudė ir trukdė mums įsigyvent į mūsų kilniausį Kristuj atsinaujinimo obalsį, tai antrąjį dešimtmetį privalom pirmiausia atsidėt šitam darbui. Mūsų išoris gyvenimas šiandien atsivaduojant nuo varžymo svetimųjų, eina į politinę ir k. nepriklausomybę. Su tuo gretimai ir mūsų dvasios gyvata privalo išsivaduot nuo visa menka, smulkmeninga, nuo kasdienio gyvenimo rutinos, o eit kilniausių žmonijos dvasios didvyrių keliais, siekt į aukščiausių idealų aukštybes, artindamies į aukščiausią tobūlybės idealą — į Dievą. Krikščionys budami, įgyvendinkim savo sąmonėj pirmąjį ir didžiausiąjį vaidmenį, kurį mums tenka vaidint, kaipo krikščionims, — tai, jog Christianus — alter Christus (krikščionis — antras Kristus).

Tad ir eikim į tai tiesiais, trumpiausiais keliais, įsigyvenkime į Kristų, įgyvendinkim Kristų savy, kaip tai darė tikri didžiausieji žmonijos dvasios didvyriai, uoliausi Kristaus darbininkai — šventieji. Kiekviens mūsų, kokį darbą bedirbtų ir tokiam darbui ateity save skirtų, visada turi be išsilenkimo siekt to, kad galėtų tart drauge su vienu iš uoliausiųjų Kristaus pirmųjų darbininkų ir didžiausių žmonijos naujintojų Kristuje: Kristus gyvena manyje (šv. Paulius.)

Pasakiau, privalom šventybės siekt. Taip, pakartoju pabrėždamas — privalom siekt šventaisiais būt; nes krikščionys esam, todel nieko, ką krikščionys kuomet nors kilnausia yra pasiekę, neprivalo būt mums svetima. Prikaišiojama krikščionybei mūsų tėvynėj, jog ji čia į mūsų tautos žmonių dvasią neįsigyvenusi, jog katalikų Bažnyčia čia šventųjų neturinti. Į šiuos priekaištus, jei mes tikrai branginam Kristų, privalom drąsiai atsakyt: štai mes būsim šventaisiais! Ir privalom į tai eit.

Šventybės pažymiai išorės atžvilgiu yra daugiau ar mažiau kilę amžių bėgy: vienais laikais didžiausiais šventybės pažymiais laikė kraujo praliejimą kankynėse, kitais — vienuolybę, dar kitais misijonierybę ir t. t. Mūsų gadynėj bus dar pripažintas naujas šventybės pažymys — tai inteligentinis Kristaus dvasios darbas šių dienų visuomenėj. Į šitokį tad šventybės idealą ir eikim, juo tad ir puoškimės.

Koki į tą keliai ir priemonės?

Kai inteligentiniam visuomenės darbui, tai keliai labai aiškus: tam turim statytis pagrindą savo išsimokslinimu ir išsilavinimu. Apie tai visur kur daug mūsų tarpe kalbėta ir kalbama, nemaža padaryta ir daroma. Bet kad tas visas darbas būtų atliekamas šventybės pagrindu, kad viskas būtų atliekama tuo pradu: Nihil nisi per Christum (viskas tik per Kristų), kaip kad yra turėjęs tą obalsį vienas didelis pereitojo amžiaus inteligentinio darbo dirbėjas, tai šalia paprasto rengimosi reikia dar kitokių priemonių, į kurias ir privalome atkreipt didžiausio dėmesio.

Ligšiol ateitininkų kuopelėse yra buvę dirbama įvairių įvairiausio lavinimosi darbo. Dabar prie jų teks pridėt dar ir tokio lavinimosi, kuris būtų praktika, pratimai pačiam didžiausiam mūsų obalsiui vykint — Kristuje atsinaujint įsigyvenimu Jame.

Kuris tam tiesus kelias, kuri praktika, pratimai? Kristuje įsigyvenimo, Kristaus savy įgyvendinimo vienas tėra būdas jo paties nurodytas ir užakcentuotas: Gyvena manyje, o aš jame kas valgo mano kūną ir t. t. Taigi per euchoristiją.

Vyriausia Kristaus Bažnyčios galva popiežius Pijus X-sis, kurio obalsį „Visa Kristuje atnaujint“ šiandien ir at-kai laiko savuoju obalsiu, yra primygtinai nurodęs ir būtiniausias tokio žmonijos atsinaujinimo priemones, ragindamas tikinčiuosius į dažniausią euchoristinę praktiką . . .

Švenčiausioji euchoristija tikrai yra visos Kristaus tikinčiųjų draugijos centras, žmonijos atsinaujinimo sąlyga, šventybės pradas, neišsemiamoji, nes negamtinė darbo energijos versmė, tikrojo dvasios didvyringumo pažymys, mūsų pergalės ginklas, mūsų prisikėlimo ir amžinybės gyvenimo laidas . . . vienu žodžiu viskas, ko žmogaus siela trokšta ir gali trokšt . . .

Tai štai kas mums, ištikimiems mūsų obalsiui, šiandien privalo pirmoj eilėj parūpt. Prie daugiau ar mažiau uoliau dirbtų pereitąjį dešimtmetį Mortos darbų darbelių, antrąjį dešimtmetį žygiuodami pridėkim ir Marijos darbo. Ir tais būdais, kaip kur gyvenimo apystovos leis. Kur pavieniai asmens, tai pavienui, kur bureliais, tai bureliais. Ateitininkų burelių gyvenimas nuo šios dienos privalo but grindžiamas pirmiausia euchoristinais pagrindais. Euchoristinis gyvenimas juose privalo būt taip pat ir viršūnė. Trumpai tariant — ateitininkai euchoristininkais! Štai jums, draugės draugai, naujas obalsis žengiant į naująjį dešimtmetį, gyvai išaugąs iš senojo obalsio ir į jį vedąs. Tad įrašykim ir jį į mūsų gyvenimo vėliavą!

Nesibailinkime broliai ir sesutės Kristuje. Pasiskelbdami būsią euchoristininkais modernumo nenusto-

jam! Atsiminkim, jog šiandien yra visai modernas dalykas vadinamas Dievo ieškojimas. Tad ieškokime Dievo! Tik nebūkim toki netikslus ir net juokingi, kaip daugelis šių dienų modernųjų Dievo ieškotojų, kurie, skelbdamiesi Dievo ieška, betgi vengia tos vietos, kur tikrai esama tikrojo Gyvojo Dievo. Mes į tą vietą einame, Dievą ten imame, jame įsigyvename. Tas tik parodo mūsų principų tvirtumą ir darbo tikslumą!

Tai šiuo tat taku privalom, draugės ir draugai, patraukt pradėdami naują mūsų gyvenimo kelionės dešimtmetį! Tai yra tikrasis Kristuje atsinaujinimo būdas. Rimtai ir atsidėjimu pradėkim šiuo keliu žengt. Tuomet ir visuomenė nebus skeptinga del mūsų atsidėjimo ir pastangų taip pat ir šioj mūsų aukščiausių idealų vykdinimo srity. Tuomet mes būsim dar vertingesni musų visuomenės nariai, dar geresni mūsų tėvynės piliečai. Nes kas yra buvę geresni savo tautų nariai ir valstybių piliečiai, jei ne tų tautų šventieji?!

Tat drąsiai į tikrąjį Kristuje atsinaujinimo, o tuo ir visa ko savy ir aplink savęs naujinimo darbą!

Drąsiai į šventybės idėalą vieninteliu tikru keliu!

Gyvuokime, ateitininkai euchoristininkai!!!

Kaune, *Pr. Dovydaitis.*

š. m. didžiojo Ketvirtadienio,
Šv. Euchoristijos įstatymo dieną.

*

„Dešimtis metų ir kaip tolau“ staipsnio mintys yra ir musų, Redakcijos, mintys. Padėt tas mintis įgyvendinti — tai „Ateitis“ programa. — Aškindami ir moksliniai gindami savo krikščionišką pasaulėzvalgą mes stengsimės padėti tvirtą pamatą tikram asmens kulturinimui. Įvairus staipsniai iš gryno mokslo sryčių surištų su musų pasaulėžvalga arba šiaip grynai mokslinės vertės turį, bus dedami kiek galint dažniau, tad kiekvienas toks draugų (ių) bandyms toj srityj bus mielu noru priimamas ir reikalui esant pataisytas dedamas „Ateitin“. Norėdami buti inteligentais ir mokėti ginti rimtai ir mokslingai savo įsitikinimus, turim nelaukti, kada manysim galį rašyti tobulai rimtus straipsnius, bet pradedant kad ir silpnai iš pradžios pasiekti savo darbu norimo tobulumo. „Ateitis“ privalo liktis

besimokinančio jaunimo laikraščiu, tad ir nenuostabu bet priešingai visai normalu, kad joje bus ir nevisai tobulų besimokinančiųjų straipsnių. Tad tikimės, kad at-kai lavindami savo protą mokslu — plačiau negu tai priverstinai daroma mokyklose — to darbo vaisiais dalinsis su savo draugais „Ateities“ skiltyse. Redakcija tikisi, užtai ir laukia.

Pavyzdys traukia. Aprašinėkit savo darbus ir religijinės praktikas; tuo budu kits-kitą raginsit sekti pavyzdžiais; susivienodinsit, busit tobulais ateitininkais visuose Lietuvos kampuose.

Nesidžiaukit tik patys radę tiesos. Skelbkit ją ir kitiems. Platinkit »Ateitį« draugų tarpe, sunkesnius straipsnius skaitykit bureliuose ir juos viens kitam aiškinkite.

Tikslui geriau pasiekti „Ateitis“ reikia padidinti, per tai išlaidos padidės ir kad neatsižadėjus savo tikslo reikia, kad draugai stengtųsi platinti »Ateitį« ir rinkti iš savo draugų bei jai pritariančių aukų. »Ateitis« pasistengs eiti normaliai ir but turininga; bet tai pareis daug ir nuo draugų (ių), nuo to kiek patys ją mylėdami, ją remsit raštais, prenumerata bei aukomis. Redakcija nei valandos neabejoja at-kų pasišventimu, užtad drasiai ir imasi to sunkaus darbo.

Tad į darbą, Kristus su mumis! Redakcija.

Ateitininkai ir Šventasis Tėvas.

Ateitininkų Centro Valdyba yra gavusi iš Lietuvos Valstybės Pasiuntinio prie Šventojo Sosto čia spausdinamąjį laišką, iš kurio matosi, kiek ateitininkai yra brangūs Katalikų Bažnyčios galvai. Red.

Ateitininkų Dr-jos Centro Valdybai Kaune.

Gerbiamieji!

Atsilankęs šįmet Ateitininkų Kongrese aš girdėjau, kad Tamstos ruošėte Šventam Tėvui pasveikinimą ir kad žadėjote per mane išsiųsti jį i Rymą. Man gana staiga išvažiavus, to adreso nepavyko išsivežti, bet Tamstų ir visos Konferencijos intencija man pakankamai buvo žinoma. Todel, parvykęs į Rymą ir gavęs 11 Rugsėjo Popėžiaus audijenciją, aš laikiau savo pareiga tą intenciją išpildyti, kaip kad esu išpildęs Kongreso įsakmu prašymą prie Vilniaus Vyskupo.

Bekalbėdamas su Šv. Tėvu yvairiais klausimais, pasinaudojau patogiu momentu ir nupasakojau apie At-kų Kongresą.

Užbaigęs ir priklaupęs pabučiavau Šv. Tėvo ranką, prašydamas jums Jojo palaiminimo.

Jisai atsakė štai ką:

„Man labai miela apie tą gražią Lietuvos jaunuomenės organizacija girdėti. Ačiu Tamstai, kad, kaipo (testimonio oculare) ten buvęs jų jausmus man paaiškini. Jų draugijos įvardijime Ateities žodis gražiai skamba ir daug lemia ne tik jų pačių ateičiai, bet ir jūsų visuomenei. Aš juos visa širdžia laiminu, aš jų tikslais gėriuosi. Tegu tik neilsta darbe, tegu nenusimena nepasisekimuose, tegu lavina savyje būdą (charattere), tai yra tegu būna drąsūs ir pilni pasiryžimo pasišventimui, (pieni di corraggio, di energia pronti per il sacrificio), nes geriems norams reikia ir būdo (charattere) stoti už tai, kas yra mūsų, kas mums yra duota branginti. Tegu jų skaičius dauginasi, o dvasia tobūlumo siekia. Pranešk, kad jus laiminu".

Prašau priimti ir nuo manęs geriausių linkėjimų: aš linkėčiau, kad viena būsimųjų Ateitininkų Konferencijų galėtų prisiųsti į Rymą savo delegaciją personaliai pasveikinti Šv. Tėvą.

Kanonikas Jurgis Narjauskas.
Atstovas prie Apaštališkojo Sosto.

Roma, Rugsėjo 13 d. 1920 m.

Lietuvos Ateitininkai ir Amerikos Lietuviai Katalikai Moksleiviai.

Rugpjūčio 28, 1920.

LIETUVOS ATEITININKAMS.

Devintasis Amerikos Lietuvių Rymo Katalikų Moksleivių Susivienijimo Seimas siunčia nuoširdų pasveikinimą musų idejos vienminčiams Ateitininkams. Nors platus okeanas mus skiria, bet mūsų mintys ir idejos susisiekia ir veikia išvien. Bendrai sujungę savo pajėgas, dirbsime krikščioniškosios Lietuvos ikūrimui.

Seimo Valdyba.

Jonas P. Poška, Pirmininkas. V. K. Bacys, Raštininkas.

Stebėtina rožė.

Išaugo, pražydo nepaprasta rožė,
Pražydo jos žiedas prieš saulę baltai.
Kiekvieną vilioja jos kvapas, jos grožis,
Kiekvienas ją myli karštai.

Po josios šešėliu kiek gema sapnų,
Dažytų auksiniais aušros spinduliais!
Kiek norų, troškimų, kaip dangus, augštų,
Svajonių, papuoštų žiedais.

Ar vakaras temstą, ar švinta rytai,
Nelinksta jos žiedas — ji graži, gyva;
Ar žerinti saulė, ar audra augštai —
Į dangų jos kyla galva!

Kiekvienas, kurs josios pavėsy ilsėjos,
Ilgėsis, atminęs, kaip paukštė laisvės;
Kiekvienas, kam taką ji puošė, kvepėjo,
Į praeitį ranką išties.

Palaiminta rožė, zydėki, klestėki! —
Praamžina saulė tau žiedą išvystė.
Tikruoju meilumu pasauly kvepėki —
Juk tavo ir vardas — jaunystė.

Žvainys.

Keli žvilgsniai kritikuojant nepriklausomąjį protą.

Fr. W. Foerster. (Iš „Autorität und Freiheit“.)

Gyvename nepaprasčiausiu priešingumų metu. Dar nėkumet taip griežtai ir su tokiu įsitikinimu nebuvo neigiamas autoritativio vadovavimo reikalingumas pamatiniuose etikos ir religijos klausimuose, kaip kad tai daroma šiandien, — autoritas, esą, buvęs praeities kudikystės reikalas. Bet platesnioji visuomenė jau pradeda nusimanyti, ką reiškia tas savimi pasitenkinąs individualizmas, kuomet jis pradedama vykinti gyvenime ir iš jo daryti visas išvadas. Tuomet tai su išgasčiu ir aiškiai pamatoma, kokiai chaotingai upo ir geidulių despotijai užleidžia vietos senosios gerbtinos tradicijos, palikdamos žmogų jojo vienpusiškam ir trumparegiam išmanymui. Galima buvo kalbėti

apie autorito naudojimą piktiems galams ir jojo pavojingumą, kolei dar gyvai nematyta atbulos dorinio individualizmo (nepaisymo) pusės, nes gyvenime ištikrųjų dar tebesigaivinta iš kilnių tradicijos tiesų. Bet šiandien, juo su didesniu pasitikėjimu vien savimi katra karta gyveniman leidžias, kurios budas jau nebeamžinomis tiesomis lavinta ir todel juo greičiau dvasios ir doros anarchija jis platesnius sluogsnius apima, — tuo labiau buna priversti galvoją žmonės suprasti silpnumą šitokio individualizmo.

Vis tik grįžti prie praeities autorito, esą, atrodo visai negalimu. Kodel? Nepamestinieji visos naujosios kulturos laimėjimai — proto tiesotumas, asmens laisvė iš to ir jojo atsakomybė — besipriešiną tam griežtai. Goete vadinęs savarankę sąmonę „saule musų doringumo“. Ir ar tik nebus tas asmens pakėlimas į pilną savarankumą doros ir religijos sryty paskiausiu krikščioniškojo sąžinės lavinimo vaisiu? Beto ar gi galimasis laisvumo ir savarankumo plėtimasis visuomenės ir politikos dirvoje neapims lygiai ir žmogaus religiniai-dorinio gyvenimo; ir ar nepasidarys per tai negalimu daiktu grįžti prie autoritatyvių įstaigų, kaip kad negalima yra šiandien miestus ištisomis sienomis aptverti ir juose viduramžio drausmę vykinti? — Visi šitie klausimai daromi prieš autorito idėjos, — mes gi savo ruožtu klausiam: Nejaugi ne baugu, kad pagrindiniai gyvenimo klausimai iš nusistatymo yra aukojami diletantizmui, tuo metu, kada kiekvienam kitokiam pažinimo darbui manoma esant reikalingas metais tęsiamas atydus studijavimas? Ir ar šitoki dalykų padėtis ne pasirodys kaskart silpnėjant, juo painesniais daros kulturos santykiai, juo labiau specializuojasi katras darbas, juo didėja smarkumas ir lenktynės kiekvieno pašaukimo darbuos? Kaip gali bet katras savo darbus siaurame plote bedirbdamas perprasti visumos pagrindus? Ar giriamojo individualizmo dėlei nepasigaus jį jojo paties ar svetima trumparegė mintis-idėja, kuri visuotiname kaose su kitomis jai panašiomis idėjomis bekonkuruodama netyčia sau jo pritarimo rado? Ar mirtis Sokrato ir dar aiškiau mirtis Kristaus jau neparodo, kad didžioji žmonių masė, pati viena likusi, jokiu budu pati sau kelio į tiesą neranda, bet tiesą apspiaudo ir nukryžiavoja? Ar diduma žmonių pažįsta savo tikrą naudą, ar paprastai ji nori jają pažinti? Šitoji traginga nuomonė apie žmogų visados buvo reiškiama visų amžių didelių žmonių žinovų. Tat kaip su taja nuomone yra derinamas tas šių dienų beribis individualizmo pasitenkinimas vien savimi?

Šitaip klausdami norime nurodyti musų vyriausiąjį žvilgsnį, kuriuo manom toliau svarstyti tą problemą: Autoritas ir savarankumas. Butent, norėtumėm parodyti, kad vargu kumet nors šitaip plačiai praplitusi pasaulėžvalga taip menkai tebutų pamatuojama, kaip kad šių dienų individualizmas, tas individualizmas, kurs sunkiausiuose žmogaus esimo klausimuose palieka į patį vieną jo apribuotajam protui ir jo asmens patyrimų trup-

menoms; kurs jį verste verčia tik tai tiesa telaikyti, ką jis pattuč tuojau perprasti ar patikrinti galįs. Carlyle pasakė kartąs „Jus kalbat nuolatos apie žmogaus teises; ar gi jau esat pagal: voję bent sykį kokios jojo išgalės?“

Panašiai butų galima užklausti modernuosius: Jus visad menate asmens autonomiją, bet ar bent kartą esat jau pamanę koki jojo kompetencija, jojo galė? Nejaugi jo pažinimo įrankiai tikrai atatinka tai itin sunkiai užduočiai savarankiai tirti ir be vadovavimo bei apšvietimo nnodugniai suprasti tai, kas visuomenės ir vienetos gyvenimą laiko?

Užtat dalykus panašiai svarstydami mes ir galėjom šitą musų rašinį pavadinti priedu prie „kritikos nepriklausamojo (individualaus) proto“. Norim autorito reikalingumą doros ir religijos dalykuos ne deduktiviai, bet induktiviai pamatuot. Butent individualio proto ir sąmonės reikalavimai absolučios autonomijos turi buti atmesti, nes išsiaiškinę esybę ir turinį liečiamų pradinių klausimų pamatysim jų pažinimą reikalaujant tam tikrų sąlygų, sąlygų, kurias tik rinktiniai asmenys teįvykdo. Vis tik ir šitie asmenys buvo reikalingi to apšvietimo, kurio tik tobulai visą gyvenimą suprantąs suteikti tegali.*) Istoriniems ir gamtmoksliniems tyrinėjimams vesti turim šiandien tam tikra pažinimo teoriją; stropiai nustatom visas galimybes subjektivių paklaidų; išbandom tikrumą ir apjamą atatinkamų metodų; galop patikrinam savo pažinimo įrankius. Doros gi ir religijos reikaluos, kada svarstomi sunkiausieji gyvenimo problemai mums truksta samojingumo bei kritikos, — bet kas mano esąs įgaliotas tarti ar rašyti savo sprendžiamąjį žodį. Norint gi tokiems moderniems žmonėms patarti kritiškais buti, reikia mokėti į juos jųjų paczių kalba prabilti: tai reiškia, kad reikia asmens pasitikėjimą tik savimi sugriaut realia psychologija ir parodyt tą pasitikėjimą savimi esant visai tuščia ir nepamatuota pretensija, ypač konkrėčios pažinimo teorijos šviesoj.

Šitoks priparodinėjimo budas turi reikšmės ir tikintiemsiems. Pastarieji ne visumet yra tiek išsilavinę, kad atsispirtų tam savimi tetikinčiųjų modernam triumpui. Tuo labiau, kad šių laikų individualizmas pasinaudoja daugeliu sąvokų, kurios itin brangios krikščioniškai sielai. Daugelis neįtariančių žmonių nepastebi, kad modernųjų vartojamieji žodžiai ir sąvokos yra jau nustojusios savo nedviprasmio turinio ir tik nežymiai dar kiek tuščios ir dviprasmės reiksmės teturinčios; kaikurios tai jau tik tuščiais, be jokios prasmės žodžiais virta. Jaunas tikėjime išauklėtas žmogus, stodamas gyveniman, pamato, kad tas pasaulis, kuriame jis norėtų darbuotis, visai priešingas yra jojo tradicijoms. Visi milžiniškieji naujosios civilizacijos laimėjimai yra vien žemės troškimais permirkę, antgamtinį kilnumą visiškai

*) „Visi kiti reikalingi yra Išganytojo. Jis yra Išganytojas“. Richard Wagner ir tt. v. Wolzogens Erinnerungen.

pamiršę. Asmens lavinimas tradicijomis, rodos, lyg butų giliai priešingas visą pasaulį bevaldančiam energingam šių laikų žmogaus apsukrumui ir lyg trukdytų jojo mitrumą, be kurių privalumų jis negalįs apsieiti nei tautiniam bei tarptautiniam gyvenime nei šių dienų didžiose visų pajėgų lenktynėse. Tam įspudžiui jis teatsispirs, jei, pasiremdami jojo paties kasdieniu žmonių tėmijimu ir savęs pažinimu parodysim jam, kaip menkas dar tebėra žmogus, kad įstengtų pats vienas padėti sau religijos ir doros reikaluos; ką jam taip vilingai siulo modernoji individualistinė pasaulėžvalga. Ta pačia indukcija pasiremdami turim jam išaiškint, kad gyvenimo problemų pažinime sielos del jujų savybės skiriasi laipsniais (rangais). Tiesa tie laipsniai (rangai) gali buti lyg paslėpti, bet neilgam, nes jie neužginamai apsireiškia. Tasai tat sielų skirtumas ir yra toji vyriausioji priežastis, kurios esam verčiami prisiimti religijiniai-dorinį autoritą.

Pradėkim musų išrodinėjimus išreikšdami savo abejojimo individualizmui, gal tuo budu modernam naujosios kulturos šalininkui bus aiškiau, kad keliamas padangėn individualizmas ne kas kita, kaip tik pilno diletantizmo (paviršutinumo) viešpatavimas tose srityse, kur ypač aiškus yra reikalas gilaus dvasios susitelkimo. Kad apsiaustus siuti tik to pramokęs siuvėjas tegalįs — tai visiems aišku, sako Sokratas Platono dialoguos; svarbiausiuose gi gyvenimo klausimuose savo užgaidas rimta veido išraiška visuomenei skelbti, tai galįs bet kuris plepis ir neišmanėlis. Ir šitoks dalykų stovis etikos klausimuos, musų laikų pažiura, esąs teisėtas. Bet ar šitokia dvasios anarchija kuriuo nors budu galios ilgai, negriaudama socialės bei asmens kulturos? Kumet bet kas savo asmenines nesąmones prieš pastato šimtmečiam žmonių prityrimui, tam consensui sapientium, kaipo lygios teisės su juo, ar tuomet — klausiam — noroms nenoroms plepiai nepaims viršų ir savo skardžiais sofizmais nenustelbs tikros išminties? Faktinai ar šiandien ne toki musų padėtis, kad žmogus savo svarbiausiems principijiniams esimo klausimams rišti pasinaudoja savo menku vos kelių dienų patyrimu, gyvendamas iš dienos dienon tik tomis mintimis, kurių pasigauna tik atspėdamas savo pašaukimo darbų ir be jokio atsidėjimo, kurs vienas tegimdo gilaus numanymo. Dabarties modernųjų atsinešimą į svarbesniuosius gyvenimo dalykus galima pavadinti impressionizmu. Ir tikrai. Asmuo elgiasi ne bendra pažiura į gyvenimą, kuri visas jo vertes suvartotų, bet tik užsigaidimais, iškarpomis iš tojo gyvenimo, skurdžiais bruoželiais be perspektivos, kuriais tik apčiopiamieji, artimesnieji faktai teišreiškiama. Tuo budu pavienis žmogus lieka vienas su jojo paties silpnybėmis, jojo atsitiktinais impulsais; be jokios korekturos jį paliekama jojo paties vienpusiškumui. Šitas asmens susiaurinimas, suvaržymas jo paties silpnybėmis ir vadinama: „individualizmas“, „vienpusiškas asmens ištobulinimas“!

(Bus daugiau.) Vertė Dr. L. Bistras.

Miškų Aidas.

Vakarinė malda.

(Iš cikliaus).

O Seigneur, donnez moi
mon Rêve quotidien. J. Rodenbach.

Tamsiai rausvai nušvito vakarų padangė. Toli vakaruose tęsiasi vainiku aukšta kalnų juosta. Rausva šviesa nušvitusiose kalnų viršūnėse. Tolumoj dunkso tamsūs reti miškai.

Stoviu nusiėmęs kepurę. Mintys kaž-kur skrenda, lakioja, rodos nori surasti, išgirsti savo ilgesio, maldos atbalsį.

Tylu aplinkui, ramu.

Vakaro maldą kalba pasaulis savo Kūrėjui. Gieda giesmes Jo garbei. Gražias iškilmingas, slaptingas giesmes.

Jų aidai skausmų pagimdyti. Jie rieda skrenda vakaro tyloj. Vieni verkia, kiti tylūs, tylūs. Visi slaptingi, tačiau aiškūs, malonūs. Tai vakarinė malda. Gamtos vakaro maldos žemė negirdi, jos aidų nejaučia.

Skrenda gamtos maldų aidai erdvynais ir, neradę paguodos, vėl grįžta atgal į mano sielą ir, lyg našlaičiai besiglausdami, apkabindami seną pušį motinos kapo, dar skaudžiau užgauna jos stygas. Siela jais gėrisi, džiaugiasi, garbina juos ir skausmais pasipuošus gilią maldą Viešpačių Viešpačiui atnašauja.

Stoviu pagautas maldos aidų. Jaučiu, kad sielos skausmo aidai, vakaro gamtos tyla, tolimas juoduojąs miškas kalbasi ir savo kalbą slepia. Matau, kai pina gražią dainų dainą, giesmių giesmę iškilmingą.

— Kam? — Tai dar paslaptis.

— Už ką? — Vien gaili ašarelė teatsako.

— Viešpatie! Kodel ši v eta tik kalnelis, o ne visų kalnų kalnas, iš kurio galima būtų viskas matyti, kuris padėtų labiau pakilti!

Tylu aplinkui, ramu. Labiau sutemo. Tamsus rūkas apdengia miestą. Vakaro prieblindoj vos matosi bažnyčių bokštai. Pačiam miesto viduryje, Gedimino kalno link vos spingsi mažas gyvas žiburėlis.

Šalia, netoli viena kitos, toje pat aukštumoje stovi dvi jaunos sesutės, linksmios, grakščios, nekaltos, kaip pavasario gėlės. Stovi ir abi tyli: jaunos sielos maldą Viešpačių Viešpačiui atnašauja... — Už ką? Už ką skrenda skaisčios vilties malda?... O gal netik skaisti viltis, gal ir skausmas ar abejonė lydi jų karštos maldos aidus... Bet už ką? ...

Paslaptis, nekaltų sielų paslaptis. Glūdi vakar otyla dar labiau slepia nuo manęs jų maldų aidą.

Toli, aukšto kalno viršūnėje vos matomi trys balti kryžiai.

— Amžiną atilsį, — kalba siela tylomis, ir slaptai.

— Dzin . . . dzan . . . Dzin . . . dzan . . . dzan . . . skrenda vakaro tyloj bažnyčių varpų aidai. Skamba lėtai, aiškiai, liūdnai.

— Vivos voco, mortuos plango, fulguro frango! . . .

Oru skrendantį liūdną varpo aidą sutinka kitas, jo brolis, tolimos bažnyčios bokšte pasislėpęs, ir nekantriai laukęs atnašavimo valandos.

Viena sesutė paėjo kiek į dešinę, kita pasiliko kairėje.

Stovim visi. Visų trijų sielos gamina nepaprastą maldą.

Vakaro maldą. . .

Ir skrido per erdves trijų maldų aidai. Skrido skaisčių žvaigždelių amžių keliais.

Dvi maldos, besiveržiančios iš jaunų, gražiais jausmais siubuojančių krūtinių; maldos skaisčių svajonių, vilties krislais papuoštos.

Ir skrido trečioji malda, gilaus, kaip bedugnė, skausmo pagimdyta.

Trys sielų aidai: džiaugsmo, verksmo ir skausmo. Juos gimdė trejopi gamtos slaptingumų simbolai: gražus vakaras, glūdi tamsa, slaptinga tyla.

Trys liūdni varpų aidai.

Trys balti kryžiai . . .

Trys maldos . . .

Varpai nutilo. Maldų aidai vis skrido erdvėmis tolyn ir tolyn, prie žvaigždžių, palikdami sielą močiutę.

O sielose liko viltis, ašaros, skausmas.

Ir susiliejo su kitas kitu ir tapo broliai. Amžinai.

Todel kai skaisti Viltis traukia vylioja jauną sielą, ją lydi sesutė gaili Ašarelė.

Svajonių sparnais plasnodama, berybės pasaulio siekdama, dažnai pailsta, pavargsta Viltis. Tuomet ją ramina, supa liūliuoja savo bangose gaili Ašarėlė.

Ir ateina tuomet Skausmas.

Sielos aidų vyriausis brolis.

Viltis tad nyksta.

Ašara išdžiūsta.

Lieka Skausmas, sielos aidų vyriausis brolis. Amžinas. Galingas. Retai ramus, dažnai banguojąs, lyg jūrų plačioji krūtinė. Ir, lyg rūkas jūrų marių paviršiuje, kyla tada sieloj vienas paskui kitą ilgesio aidai, brangaus atminimo vaizdai.

Siela tada vėl pradeda plasnoti. Tik nei Vilties vyliojama, nei gailios Ašarėlės lydima, bet Skausmo liepiama, Ilgesio vedama.

Tad viskas aplinkui išnyksta. Nėra tad manęs čia žemėje.

Aš visas tada — to skausmo skrendąs aidas, ilgesio bangų ošimas — daina. Einu tad. Meldžiuos, verkiu. Skubiu ir skendu, skendu tolyn, tolyn, ten į Rytus, kur žiba Žvaigždė tolimoji.

O trokštu tuomet aš tą skaisčiąją Žvaigždę pasiekti!

Su jaja lakioti, džiaugtis, svajoti.

Su jaja ir džiaugsmo giesmes giedoti. Žvaigždė tolimoji! Žvaigždelė skaisti!

Aš pinsiu laivelį iš skausmo aidų.
Padirbsiu sparnus jam iš himno garsų.
Papuošęs saulutės gražiais spinduliais,
Skrisiu į Tavę aš tad paukščių keliais.
Žvaigždelė brangioji, Žvaigždė tolima!
Tau mano giesmynas, Tau skausmo malda.
Aš laimę Tau duosiu, Tave nuraminsiu,
Iš gėlių aš kvapo vainiką Tau pinsiu.
Žvaigždelė skaisčioji, Žvaigždė tolima!
Ko tu taip nuliūdus? Tu skrendi tolyn!
Tau ašaros bira, Tu gailiai verki,
Tu skrendi, plasnoji, Tu mus palieki!
Tu virpi, Tu merdėji ryto aušroj . . .
Žvaigždelė skaisčioji, Žvaigždė tolima!
Jei skrendi į Dievą, palikdama žemę,
Aš skrendu drauge, ašai vienas ne lieku.
Gyvendams kentėdams Tavim gyvenau.
Vien Tavo šviesoje aš Viltį radau.
Ir Tau aš meldžiuos, vis meldžiuos amžinai.
Aš trokštu per amžius tik Tavę regėti.
Su Tavim gyventi, vien Tave mylėti.
Aš trokštu su Tavo šviesa susilieti! . .
Žvaigždelė skaisčioji, Žvaigždė tolima!

A. † A.

Antanas Matulaitis.

Skamba ir žvanga, gaudžia varpai,
Liudną ir skaudų leisdami gandą:
Vėl paviliojo auką kapai!...
Diena į dieną tiek jų atranda!..:
(Maironis-Mačiulis. P. B.)

Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam: quoniam ipsorum est segnum coelorum. (Mat. V. 10.)

Mūsų laikai yra kraujo, ašarų, priespaudos ir persekiojimų žymėje. Suvisai dabar nesistebimą, kad šimtais, tukstančiais žmonių žūdoma, persekiojama, pašiepiama, kankinama... Lavonų kalnai, kraujų ir ašarų jūros — paprastai mūsų laikų žmogaus domės nekreipia, netraukia. Mūsų šaly už tėvynės laisvę, žmonių gerovę ir garbę tukstančiais, šimtais gyvybę aukoja tautos žiedai-jaunuomenė. Jeigu jų visų vien vardus surašyti, reikėtų ištisas knygas prirašyti... Visgi yra asmenų, vienetų, kurių persiskyrimą su mumis negalima tylomis praleisti...

Aš čionai ir noriu trumpai, keletą žodžių, apie a. a. draugą Antaną Matulaitį pakalbėti...

Ateitininkas. Nūdien pasakyti apie kurį-nors iš mūsų, kad jis prisideda prie ateitininkų organizacijos ir joje dalyvauja, nieko įstabaus nematome. Kuomet gi mes prisimename pirmuosius ateitininkus, „Ateities“ sumanytojus ir kūrėjus bei jų artimiausius draugus ir bendradarbius, tai tada jų prisiminimas ir kalba apie jų darbus ateitininkų tarpe įgauna suvis kitokios prasmės ir svarbos...

Prieš dešimtį metų būti ateitininku nevisai paprasta buvo, kaip kad šiandien yra. Anų metų moksleivijos tarpe viešpatavo užsnūdimo ir apsileidimo (religijos žvilgsniu), jau nekalbu apie aktingo priešginumo reiškinius, dvasia. Tuomet moksleivijos veikimas ir organizavimasis krikščioniškais pamatais daugeliui atrodė pasenusiu, pritaringu dalyku. Iš kitos gi pusės visokios panašios organizacijos rusų valdžios buvo smarkiai persekiojamos.

Antanas Matulaitis, atėjęs į gimnaziją su gyvu tikėjimu, norėjo visada pasilikti ištikimas Kristaus ir Bažnyčios sūnus. Jam nedarė pritraukiančio įspūdžio religiniai atšalusi to laiko mūsų daugumos moksleivijos dvasia. Vos susikūrus ateitininkų organizacijai Mariampolėje Antanas vienas pirmųjų pasidaro jos narys. Jis ir kitiems savo draugams aiškina reikalą dėties į ateitininkų būrelį. Jis visuomet atsidavęs ir pasišventęs ateitininkų idejai. Jo darbštumas, rūpestingumas kuopelės augimu kiekvieną narį patraukia ir žavi. Jis yra nevien energingas ateitininkas ir uolus kuopelės narys, bet ir gyvenime nuosakus ir karštas ateitininkų

pradų vykintojas. Jam yra savaimi suprantamas ir būtinas tikro ateitininko ir kataliko pareigų atlikimas. Jis, nors jaunas, bet jau sąmoningai praktikuojąs katalikas.

Ištrėmimas Rusijoje; Rusų didžioji revoliucija.

Didysai pasaulinis karas, toji žmonių žudynė sunkiausiai palietė ir Lietuvą. Nebuvo nei ramybės nei džiaugsmo sugriautose ir degančiose mūsų sodybose. Netikėtai iškrikimas ir išskirstymas mus išsklaidė. Rusai varė lietuvius į savo žemę. Moksleiviams pertraukė mokslą. Sudavų moksleiviai, dalinai ir Mariampolės gimnazijos, kurios vyresnėsės klasės auklėtinis buvo ir a. a. draugas Antanas, susiburia, lietuvių tremtiniams šelpti Centralinio Komiteto globojami, į Vilnių. Bet ir Vilniaus likimas buvo nuspręstas vokiečių ėjimu pirmyn. L. C. Komitetas rengiasi moksleivius vežti į Rusiją. A. a. Antanas ilgai svyravo ir galvojo, ar galima tokiu sunkiu metu Tėvynę palikti. Galų-gale nusprendė išvažiuoti.

Rusijoje jis vis buvo darbštus ir pasišventęs ateitininkas. Ilgesnį laiką teko jam gyventi Varoneže, kur tuo metu (1915 ligi 1918) buvo skaitlingas lietuvių moksleivių būrys. Jis darbuojasi ne vien vietoje, ateitininkų kuopelėse, bet dažnai išvažiuoja ir į kitus miestus, kur kiek silpnesnis ateitininkų organizacinis gyvenimas ir darbas. Jis atlankė Soročincus, Jekaterinoslavą, Tambovą ir kitus miestus. Aš turėjau džiaugsmo kartu su a. a. Antanu nuvažiuoti 1916 metais į Tambovą. Čia buvo išsikėlusi iš Mariampolės „Žiburio“ mergaičių gimnazija. Šios gimnazijos mokinės sudarė gan skaitlingą ateitininkių kuopą. Draugui Antanui rūpėjo joms kiek padėti, duoti nurodymų ir patarimų organizavimos bei darbo reikalu. Čia jis laiko kelis susirinkimus, aiškina įvairius klausimus-užmetimus ateitininkų obalsiams, kalba ateitininkų veikimo ir artimesnių praktinių darbų, pav. tuo laiku kuriamojo At-kų Susišelpimo Fondo, reikalu. Aš neabejoju, kad jo tenai pasakytosios kalbos ir skaitytieji referatai padarė didelio įspūdžio ateitininkėse ir sustiprino jų pasišventimą ir darbą Kristaus obalsių užbrėžtoje srytyje.

Voroneže Antanas dirbo netik suaugusiųjų (vyresniųjų) moksleivių ateitininkų kuopelėse, skaitė referatus ir dalyvavo įvairiose komisijose bei valdybose, bet kreipė ypatingos domės ir į jaunesniuosius draugus-es ir lietuvius tremtinius. Jaunesnieji moksleiviai, dažniausiai be tėvų ir tinkamos globos ir be jokio auklėjimo galėjo iškrypti ir tapti tikrais gatvės vaikais. Šią žalą ir pavojų giliai atjautė ateitininkai. Laisvamaniškoji moksleivija irgi dėjo pastangas, kad jaunučius savo pasekėjais užsiauginus. Šiuo reikalu virė smarki kova tarp aušrininkų ir ateitininkų. Antanas Matulaitis labai susirūpinęs buvo jaunučių moraliu auklėjimu ir jiems pasišventė. Be to jis rūpinosi ir tremtiniais lietuviais, kurie tikrai didelį skurdą ir vargą kentė. Negalėdamas

padėti medžiaginiai, nes pats gyveno irgi tik šelpamas, teikė jiems paguodos žodžių ir dvasinio peno, dalindamas laikraščių arba kartkartėmis rengiamuose tremtiniams vakaruose, gegužynėse aktingai dalyvaudamas.

Rusuose 1917 metais vasario mėnesį iškilo didžioji revoliucija. Slėgusi amžiais ruso, itin lietuvio, likimą caro letena amžinai panaikinta. Paskelbtos visokios laisvės kaip paprastai tokiuose atvėjuose kad atsitinka. Ir lietuviai tremtiniai lengviau atsidūso. Jiems vargas gal dar padidėjo, užtat įgavo asmeninės laisvės. Visur, kur tik yra lietuvių tremtinių, kuriasi tautinės ir net politinės organizacijos. Mūsų socialistai irgi nesnaudė.

Čia jau iškilo būtinas reikalas kovoti su prasidėjusia, revoliucijai įvykus, ištvirkimo ir materializmo banga. Katalikų inteligentija buvo labai skaitlinga. Kaikuriuose didesniuose centruose, pav. Charkove, Jekaterinoslave jos suvisai nebuvo. Čia visa kovos su socializmu našta prisiėjo ateitininkams moksleiviams ir studentams paimti ant savo pečių. A. a. Antanas nepasiliko pasyvas žiūrėtojas. Jis visu, jam vienam savitu, pasišventimu ir karščiu ėmėsi krikščioniškos minties ir supratimo skelbimo darbo. Jis čia jau išeina aiškiai į politinį gyvenimą. Vos dar bebaigdamas gimnaziją, jau jis tampa krikščionių-demokratų idejos skelbėju ir beveik jau partijos lideriu.

Tų pačių revoliucijos metų spalių mėnesį rusų kraštutiniai socialistai — bolševikai — padaro naują revoliuciją ir visą valdžią paima į savo rankas. Visur įsikuria revoliuciniai darbininkų ir kareivių komitetai, tarybos. Lietuviai socialistai daugumoje tampa bolševikais ir karščiausiais bolševizmo vykintojais.

Tuo laiku Rusijoje viešas pasirodymas nebolševistinių, itin jiems priešingų, veikėjų buvo labai pavojingas. Čia aš neturiu reikalo dėstyti visus persekiojimus, kuriuos iškentė lietuviai nebolševikai, itin krikščioniškieji veikėjai. Tas visa labai gerai mūsų visuomenei ir moksleivijai žinoma. Tuo laiku reikėjo turėti ateitininkams ypatingos drąsos ir pasišventimo savo idejai, kad viešai pasirodžius. Buvo grąsinima žūdymu ir baisiausiu kalėjimu. Antanas Matulaitis jokių grąsinimų nebijojo ir, it pirmųjų krikščionijos laikų Kristaus mokinys, drąsiai ėjo ir gynė savo idejas — krikščionybę ir artimo meilę. Tas jo drąsumas ir pasišventimas krikščionybei ir lietuvių tremtinių visuomenei buvo bolševikų jam atmokėtas baisiausiu persekiojimu.

Lietuvoje. 1918 metų pavasarį jau buvo galima, nors ir sunkiai grįžti į Lietuvą. A. a. Antanas nelaukė ilgai, bet pasileido važiuoti į Tėvynę, kurios jis taip labai pasiilgęs buvo. Jam pavyksta sugryžti. Lietuvoje dar viešpatauja vokiečių okupacinė valdžia. Kiekvienas lietuvių visuomenės žingsnis stropiai sekamas; kiekviena pastanga nusikratyti okupacijos jungu žiauriausiai slėgiama ir naikinama. Šimtai, tūkstančiai lietuvių savo gyvybę padėjo iš vokiečių okupantų

malonės, arba buvo žiauriausiai sunkiais darbais kankinami ar Vokietijoje ar Lietuvoj. Antanas labai susirūpinęs savo tautiečių vargu. Kiekvienam žingsniui į laisvę jis visomis pajėgomis pritaria ir padeda.

Spalių mėn. pradžioje 1918 metų Kaune slapta susirenka iš įvairių Lietuvos vietų katalikai darbuotojai kurti katalikų veikimo centrą. Čia dalyvauja ir Antanas. Šio susivažiavimo nutarimus jis paskui vykina. Jis rūpinasi katalikybės ir demokratinės organizacijos kėlimu ir kūrimu. Jis tampa katalikų veikimo centro instruktoriu-darbuotoju ir savo veikimą plečia Suvalkijoj. Šiuo metu jau jis kreipia daugiau domės į labiau vargstančius, į vargo ir darbo žmones ir jų reikalais rūpinasi.

Pagaliaus vokiečių galybei ir išdidumui ateina galas. Ju vakarų frontas suiro. Lapkričio 9 dieną kįla Vokiečiuose revoliucija. Lietuvoje irgi kiek suminkštėja vokiečių žiaurumas. Lapkričio 11 dieną jau pasirodo pirmojo, po tiek amžių priespaudos ir nelaisvės, musų valdžios ministerių kabineto atsišaukimas į Lietuvos piliečius.

Antanas gyvai atsiliepia į tą atsišaukimą ir eina organizuoti vietos valdymosi organų. Paskui jis karštai stoja už reikalingumą turėti mums, savo valstybei apginti, savo kariuomenės.

Besikuriant valdžios įstaigoms, Antanas nesilieka nuošalĩai. Ilgainiui jis pameta darbą valdžios įstaigose ir stoja į kariuomenę, patenka į karo mokyklą ir 1919 metų rudenį ją baigia, gaudamas leitenanto laipsnį.

Lietuvoje tiek daug pastaraisiais metais nudirbta ir tiek pirmyn pažengta įvairiose organizavimosi ir veikimo valstybės stiprinimui ir gynimui srytyse, kuriose ir Antanas dirbo, kad perdaug šiame trumpame atraipsnely vietoj užimtų visa tai minint. Bet nepraeisiu nepaminėjęs, kairurių visuomenėj darbo sryčių, kur Antanas buvo aktingas.

Kol dar jis nebuvo kariu, tai dalyvavo krikščionių demokratų partijoje ir tulą laiką buvo jos Centro Komiteto narys. Tapę kareivių, veikiančiais įstatais einant jis negalėjo pasilikti partijos nariu.

Artinasi seniai visų lietuvių laukiamojo kuriamojo Seimo rinkimai. Šiuo metu jau įgavusi paspirties plačiose darbo žmonėse Lietuvos darbo Federacija nutarė vienur kitur savo kandidatus į St. Seimą pastatyti. Panevėžio apygardos L. D. F. įprašant, sutinka būti įrašytas ir Antanas Matulaitis. Jo sutikimą galima suprasti, nes jis pastaruoju laiku (prieš rinkimus į Steig. Seimą) vis labiau ir labiau rūpinosi darbo ir vargo žmonėmis. L. D. F. įvertino a. a. Antaną Matulaitį, nors jaunutį, bet sumanų ir darbštų visuomenės darbuotoją, ir pastato savo kandidatu ir nepasigailėjo. Jis, visada uolus darbininkų gynėjas, ir St. Seime aktingai dirba įstatymų leidimo darbą siekdamas juo darbininkų gerovės.

Steigiamasis Seimas, Lietuvos Darbo Federacija, Lietuvos gynimas.

Antanui Matulaičiui, St. Seimo nariui ir L. D. F. vicepirmininkui, uždedama labai atsakominga ir sunki darbų našta. Praėjusią anų metų vasarą turėjau progos su juo susieiti ir kalbėties. Jis nei vienu žodeliu nesiskundė, kad jam perdaug darbo, arba kad jis negalįs tokių sunkių pareigų nešti. Atvirkščiai, jis sakė, kad reikia būtinai dirbti, kol pajėgų yra, kad reikia kartu ir valstybę kurti, ir ji nuo priešų ginti, ir rūpinties teisingi darbininkų reikalavimai patenkinti įstatymų keliu. Jis mokėjo suderinti ir kareivio ir įstatymų leidėjo, ir darbininkų reikalų gynėjo pareigas.

Nesotūs ir gobšūs lenkai sumanė Lietuvą pavergti. Jie dešimtį kartų skaitlingesnėmis jėgomis puolė į mūsų žemę. Antanas Matulaitis suprato, kad šiuo momentu yra didžiausias uždavinys priešo puolimus atremti. Jis laikinai apleidžia St. Seimą ir vienas pirmųjų St. Seimo atstovų kariškių eina į kovos lauką. Kurį laiką jam sekasi kovoje.

Bet nelaimė... klastingas lenkas užpuola ir peršauna jį lapkričio 17 d. Ši liūdna žinia perkūno greitumu aplėkia visą Lietuvą... skaudžiu aidu atsiliepia ir varguolio pastogei.

Tiek maža varguolio draugų, tiek daug jam nepakeliamo vargo ir skurdo ir štai ta saujelė jo draugų vis mažėja, retėja.. vos nusišypsojo saulutės spindulys kasdienio grytelėje, vos prasiblaivė dangus ir vėl . . . niaurūs ir tamsūs debesys aptraukė vargdienio horisontą . . . kur išganymas, kame išeitis? . . . Kas išves jį iš skurdo, vargų, jeigu jo vadą, prietelį ir draugą žiauri lenko ranka nuo mūsų atskyrė . . .

Tiesa, Antanas dar liekasi gyvas, bet . . . neilgam. Lenkas mirtinai jį pakirto . . . ir jis lapkričio 21 dieną savo sielą atiduoda į Tojo rankas, kuriam jis per visą savo trumpą gyvenimą ištikimas buvo. Jis džiaugias danguose, bet mes, jo draugai, giliai nusiminę ir nuliūdę šiuo netikėtu ir skaudžiu įvykiu.

Liūdesys.

Tas jaunuolis, kuris, anot mūsų dainiaus Mairionio-Mačiulio, pamėgo ir pamylėjo vargdienio dūmas, jau ilsis amžinoje ramybėje. Neveltui tas pats dainius sako: „ . . . čia ant žemės, daug verksmo, skausmo ir kančios . . .“ Taip, mes verkiame, skausmas mūsų širdį spaudžia.. Nejučiomis su Maironiu-Mačiuliu kartu paklausi:

„Už ką gi, Viešpatie brangus,
Taip užsirustinęs Dangus!“

Nejaugi, mes esam neverti augti, eiti Tobulybės keliu, dirbti Bažnyčios, Tautos ir vargšų naudai bei gerovei? Nejaugi?!

Skaudus mūsų likimas, mūsų kelias į gerovę, į tiesą nuklotas mums labai brangių asmenų gyvybėmis. Kraujas vis dar liejąs ir galo nesimato.

Lietuva, visumet buvusi narsuolių ir didvyrių šalis, ir šiandieną tos garbės nenustoja. Tik toji garbė, dėja, žmonių gyvybe perkama. Tūkstančiai nežinomų didvyrių, bent nepaskelbtų visuomenei, pasiaukavo Tėvynei. Pranas Eimutis, tų didvyrių pirmtakūnas savo krauju Lietuvos garbę apgynė dar vokiečių buvimo metu. Antanas Matulaitis pasauliui parodė, lietuviai nenorį lenkų jungo ir jam prieštaraus.

Visuomenės darbuotojas

Jau aukščiau minėjome apie Antaną, visuomenės darbuotoją. Čia liekasi dar prisiminti jo gausingas darbas musų krikščioniškoje spaudoje. Jis pasirodo įvairiomis slapyvardėmis prisidengęs krikščioniškuose laikraščiuose, kaip va: „Tiesos Karde“, „Laisvėje“ ir kituose. Jam itin artimas ir mėgiamas yra darbininkų laikraštis „Darbininkas“, L. D. F. organas. Pastaruoju laiku nebuvo numerio, kuriame A. Matulaitis nebūtų ką nors parašęs. Čia randame jį atsiliepiant įvairiausiais klausimais. Jis rašo ir organizaciniai - principiniais reikalais, ir politiniais dienos klausimais, ir gvildena darbininkų padėtį bei jų reikalavimus. Ateitininkų laikrašty „Ateitis“ Antanas Matulaitis taipgi darbuojasi. Tarp kitko jis yra parašęs įdomią apžvalgą ateitininkų judėjimo Rusuose karo metu tilpusią „Ateities“ sukaktuvių numery.

Apart to A. Matulaitis parašė keletą brošiūrų, išėjusių kr. demokratų leidiniais. Šiomis savo brošiūromis jis nori prisidėti prie mūsų laudies sąmonės ir pilietiško supratimo kėlimo.

Žmogus ir Draugas.

Antanas Matulaitis buvo labai prieinamas ir malonus žmogus ir draugas. Jis sugyveno ne tik su savo asmeniniais ir idejos draugais, bet ir su idejos priešininkais. Visumet sukalbamas, linksmas jis mokėjo kiekvieną atjausti, paguosti nelaimėje ar varge; buvo linksmas tarp linksmų ir mokėjo liūdėti su liūstančiais.

Jis pamilo tiesą, žmonių laisvę ir gerovę. Jis nepakentė priespaudos, persekiojimo. Jam rūpėjo artymo gerovė, laimė . . . Jis daug ir daugelį pamilo ir net nesigailėjo atiduoti kitų gerovei ir laisvei savo brangiausį šioje žemėje turtą — gyvybę . . .

Jam ankšta buvo žemėje; čia perdaug jau neteisybės, neapykantos, skriaudos . . . Jis veržėsi prie tiesos, meilės, gerybės . . . ir štai . . . palikęs žemės troškimus, gerybes, jis laisvas gėrisi Amžinybės Akyvaizdoje . . .

Pranas Raulinaitis.

Fribourg, šveicarija, XII. 7. 1920.

Antano Matulaičio mirtis ir laidotuvės.

1920 m. lapkričio 18 d. Steig. Seimo krikščionių-demokratų blokas gavo tokio turinio telefonogramą: Bebriškiai-Alytus. Vakar naktį mane sunkiai sužeidė. Viena kulipka perėjo per krutinę, kita per kairiąją ranką. Guliu Alytaus karo ligoninėje. Tikiuosi greit pasveikti. Antanas Matulaitis. Gilus liudėsis apėmė visus bloko narius, jo draugus. Nemaža nusiminė ir ne krikšč.-dem. bloko nariai, su kuriais įvairiose komisijose teko dirbti Antanui Matulaičiui. Nors A. Matulaitis ir guodės greit pasveiksiąs — bet sunkios žaizdos, ir jo padėtis davė daug pamato bijoti liudno galo. Likusieji Kaune jo draugai numanydami, kad gal but Alytuj nėra užtektinai prityrusio gydytojo, nutarė nuvėžti jam iš Kauno vieną geriausių Lietuvos chirurgų dr. Hagentorną. Ir dar tą pat dieną apie 3 val. po pietų mudu su dr. Hagentornu buvom jau pas draugą Matulaitį.

Gulėjo jis bendroje su kitais sužeistais kareiviais palatoje. Jų buvo apie 20. Iš jų Antanas buvo sunkiausiai sužeistas. Nors jisai gulėjo pačiam palatos gale, vienok mums įėjus jis tuoj mus pažino. Laiminga šypsena pasirodė ant jo šiek-tiek patinusio išgeltusio veido ir jis sukosi musų šonan. Karščio nedaug teturėjo. Lupos degė. Kvėpavo labai sunkiai, trumpai. „Tikėjau, kad neužmiršit, labai ačiu kad atvykot. Sunku, labai sunku, bet kaž kodel begalo tikiu, kad pasveiksiu“. Ir jis užpylė mane visa eile paklausimų: Kas girdėt fronte, ar tiesa, kad musiškiai išmušė Zeligovskį iš Vilniaus ir t. t. Aš pasistengiau trumpai jį nuramint, tinkamai atsakydamas į jo klausimus ir pasiuliau pirmiausia duot save apžiurėti gydytojui.

Paviršiui žaizdos krutinėje nebuvo baisios. Baisiau išrodė žaizda rankoje. Bet apgaulingas paviršius. Viduje kulipka buvo perėjus per viršutinę pilvo dalį, per kepenis. Kepenis buvo aplietos kraujais, spaudė sirdį, negalėjo lengvai giliai kvėpuoti ir anot gydytojo tas jį žudė.

Matyt, jau visi šios palatos ligoniai gerai žinojo, kas čia kartu su jais už tėvynę guli mirties patale. Gailesčio pilnos akys buvo atkreiptos į jo išvargusį veidą. Nekantriai laukė, ką pasakys gydytojas, kokią mintį jie pagaus jo veide. Sunku vienog buvo kas nors išspręsti iš gydytojo veido išraiškos, kuomet tas pabaigė žiurėt. Kaip geras prityręs žmogaus prietelis, d-ras Hagentornas pradėjo ramiai, širdingai guost draugą Matulaitį: „Nors žaizda sunki, bet yra daug vilties, kad Tamsta pasveiksi ir tt.“ Operacijos daryti nebuvo galima, bet davė užtektinų nurodymų ligoninės gydytojui, kaip ligonis reikia prižiurėti.

Išėjęs iš palatos dr. Hagentornas visgi pasakė man, kad labai maža šansų jį pagysiant. Gera jeigu išgyvens dar tris dienas. Bet jau tuomet ištikro pasveiktų. „Nejaugi

turės mirti?“ Širdis sustojo smarkiai plakus, akys kai kur įsmigo. „Nejaugi draugas Antanas turi nuo mus skirtis. Dieve, neimk dar jo iš musų tarpo. Jis dar taip reikalingas mums.“

Prieš išvažiuosiant man norėjosi dar nors valandėlę su juomi pabuti. Perrišimas jį nuvargino; akys nuolat merkėsi. Bet jis nors ir draudžiamas stengėsi kalbėt ir klausinėt. Stipri jo dvasia kovojo su kuno mirtimi, stengėsi ją pergalėti, ir retkarčiais rodos blyksteldavo jo akyse kaž koks šviesus spindulys, gyvenimo viltis jį viliojo — bet čia pat vėl jo akys merke davosi.

Bet reikėje jau atsisveikint. Ir nejaugi ant visados? Ne, negal but! Bet gydytojo pasakymas . . . Gydytojas gali paklyst. — „Su Diev! Antanai.“ Reikia tikėt kad visgi greitai pasveiksi. Dievo valioje esame. Jame viltį turėkim. Norėjosi karštai, karštai prispaust jį prie krutinės, apginti nuo mirties. Pabučiavau jo karštas lupas, savo ir draugų vardu, peržegnojau jį ir tyliai ko ne svyruodamas išėjau.

Ant rytojaus Kaune — gavom nuo draugo Josaičio raminančių žinių. Vakare gi blogesnių. Lapkr. 21 d. 10 val. ryto skambina. Josaitis ir praneša, kad dr. Matulaitis jau miręs.

Liudna žinia greit apliekė visą Kauno krikščioniškąją visuomenę. Daugelis jo kauniškių draugų ir tų darbininkų organizacijų, kuriose jis dirbo išreiškė noro kad jis butų palaidotas Kaune. Bet sužinojus, kad tėvai noretų jį palaidot Mariampolėj, buvo nutarta dalyvaut laidotuvėse tenai.

Steig. Seimo Prezidiumas nupirko grabą ir pasiuntė į Alytų. Liet. Darbo Federacija, kurios vėlionis buvo vicepirmininku, delegavo savo narį V. Beržinską lydėti kuną iš Alytaus Mariampolėn.

Alytaus visuomenė atidavė jam paskutinę pagarbą žaliumynais išdabindama bažnyčią. Vainikų vainikais karojo bažnyčios sienos ir ant katafelio. Vietos klebonas pasakė gražų pamokslą apibrėždamas a. a. Matulaičio kataliko ir piliečio vertę Lietuvai. Paskiau sanitariniu automobiliu jis buvo išvežtas į Liudvinavą, iš ten jį pasiėmė jo motina ir parsivežė šermenims namo. Kaip į dideliausius atlaidus žmonės pludo į Matulaičių namus, atiduoti pagarbos šiam pragarsėjusiam savo gražiais darbais jaunam veikėjui ir tėvynės gynėjui. Rytoj dieną dideliausios minios lydimas jis nugabentas Marijampolėn.

Netoli miesto susitiko velionį dešimtas pestininkų pulkas, kuriame jis buvo tarnavęs keliatą mėnesių pabaigęs karo mokyklą, ir visą eilė vietos katalikų organizacijų (ateitinkai, pavasarininkai, juozapiečiai, zitietės „Žiburys“ ir kiti) su dviem kunigais priešaky. Buvo čia ir iš Kauno atvykę juozapiečių ir zitiečių atstovai su savo vainikais. Avtažiavo ir Steig. Seimo Prezidiumo atstovas Vicepirmininkas kun. J. Staugaitis, Krašto Apsaugos Ministeris Žukas, daug Steig. Seimo narių, Ateitininkų Centro atstovas ir daugybė jo mokslo draugų. Jau kumet

kunas buvo bažnyčioje, specialiais automobiliais atvyko dar atstovai nuo krikščionių demokratų ir socialistų liaudininkų blokų St. Seimo, nuo Šaulių sąjungos, ir keletas jo a. a. Matulaičio draugų ir šiaip Steig. Seimo narių.

Bažnyčia pilna žmonių. Už grotelių burelis Steig. Seimo narių ir šiaip žymesnių veikėjų. Iškilmingas pamaldas laiko žemaičių seminarijos inspektorius kanauninkas Paltarokas. Ant vargonų gieda gražus, liudnas choras ir retkarčiais solo Vaičiunas. Pagaliaus kun. Cesaičio gražus turiningas pamokslas.

Kunigo prašoma visa bažnyčia sukalbėjo už vėlionį maldą. Graudžiai užtraukė kunigų choras paskutinės kelionės giesmę: „In paradisum dedukant te angeli . . . " ir draugų nešamas iškeliavo iš bažnyčios.

Liūdnas gedulo maršas pasitiko jį ant šventoriaus. Pulkas, kuriame vėlionis tarnavo, buvo išsirykiavęs nuo bažnyčios iki pat kapinių.

Bet štai ir žemiškojo kelio galas. Karo orkestras paliko prie šventoriaus — belydėjusios kuopos sustojo ir vėlionį įnešė vieton, kur jo kunas jau amžinai ilsėsis. Kas kart vis labiau plakė širdis, akis drumzdė ašaros. Aplink karstą sustojo giminės, delegatai, draugai ir prasidėjo paskutinis atsisveikinimas. Pirmas prakalbėjo Steig. Seimo Presidiumo vardu vicepirmininkas kun. J. Staugaitis.

Plačioj gražioj kalboj kun. J. Staugaitis išdėstė visą musų tautos kelionę į laisvę. Kelionė per erškėčius, tarp priešų iš visų pusių. Aukos, aukos ant kiekvieno žingsnio. Toliau ėjo kalbos Dr. Draugelio (krikšč.-dem. bloko vardu) Ralio (soc. liaud. dem. ir valst. sąjungos bloko), Liet. Darbo Federacijos — P. Radzevičius, Kauno Šv. Juozapo darbininkų draugijos — V. Beržinskas, Spetyla — Ateitininkų Centro, Petrušauskas — karininkų - ateitininkų, Šiaulių buris, kuriam vadovavo vėlionis — Jocys ir Kauno zitiečių vardu — Grečaitė. Visos kalbos širdingos, gražios, dar kart vispusiai pažymėjo visuomenei kokio žmogaus, kokio darbštaus piliečio, tėvynės gynėjo, kataliko, organizatoriaus neteko musų tėvynė.

Kareiviams tris kart sušovus, palydovai užgiedojo Angelas Dievo žemės.

Greitai išdygo kapelis, kuri apdengė keliolika vainikų.

Sunku buvo eiti iš kapinių. Palikta brangus daiktas, brangi esybė. Akymirkyj stojos akysna tie neišpasakytai platus musų visuomenės dirvonai, kuriuos vėlionis gerokai įarėjo. Kas gi jo vietą užims? Ar gi turime atliekamų darbininkų? Ar kas sugebės taip, kaip jis? Pasitikėkim Dievu. Jis atemė jį mums, Jis suteiks ir pagalbos.

Petras R.

A. A. Antanas Matulaitis kovos lauke ir jo mirtis.

Rugs. 30 vakarą, su neskaitlingu draugų būreliu, išvyko Antanas, antro šaulių lauko štabo vadas, į pafrontą organizuoti šaulių būrius.

Rytojaus dieną apsistojom Rudnikėj. Padarę mitingą, paraginę žmones organizuotis gintis nuo lenkų ir padidinę savo būrelį, traukėm frontan.

Spalio 2 d. jau buvom Valkininkų miestely. Buvo sekmadienis, žmonių bažnyčion prisirinko daug. Padaryta mitingas. Žmonės čia veik vieni lietuviai, visi visa siela dėjosi prie organizavimo šaulių būrių. Mūsų būris čia tuoj padidėjo. Bet tą pat dieną mūsų kariuomenė iš miestelio pasitraukė, palikdama tik priešakinis sargybas.

Šaulių būris kartu ir štabas pasiliko ginti miestelio. Taip likom tarpfrontėj. Štabas užsiėmė žvalgybos ir šaulių būrių organizavimu. Darbas labai sunkus ir nepastovus, nes priešas kiekvieną valandą galėjo pulti.

Tik dėka Antano sumanumui ir pasiaukavimui darbas vyko pasekmingai. Keliomis dienomis susiorganizavo raitelių būrelis ir keli nauji šaulių būriai. Padėtis tarpfrontėj buvo gana sunki. Būrių žvalgai veik kasdien šaudydavosi su priešų raiteliais. Reikė didelio vado sumanumo ir šaltumo, kad palaikius būriuose ir šiaip žmonyse tinkamą ūpą. Antanas sugebėjo tą visą atlikti. Jis kartu su visais miegojo, žvalgybą ir sargybą nešė. Kartą Antanas su būreliu iš 7 žmonių ėjo žvalgybon. Prie pat miestelio patiko daug skaitlingesnį priešo raitelių būrį, juos pravijo ir tęsią toliau žvalgybą. Darbuojantis tokiose apystovose kiekvienoj akymirkoj gręsė mirties pavojus. Priešui Vilnių užėmus štabas tikslesniam susisiekimui su būriais pasitraukė į Kudriškes, ištęn į Semeliškes.

Tuo laiku šaulių būrių skaičius padidėjo. Reikė jiems planingesnio vadovavimo. Tuo tikslu antras šaulių lauko štabas tapo sulietas su ketvirtu, o Antanas nuskirtas buvo vadu, nes tuo laiku šauliai buvo užėmė 40—50 kilm. ilgio frontą.

Antanas savo draugiškumu visus jungė apie save ir visas gynimo darbas ėjo sklandžiai. Tuolaiku šaulių darbas fronte buvo pasekmingiausis. Priešas veik kasdien buvo šaulių puolamas; dažnai priešo raiteliai pakliūdavo nelaisvėn. Šaulių būrių turtas nuo to didėjo, didėjo ir raitelių būrys. Demarkacijos linija ir gi buvo tiksliai saugojama.

Antanas ir fronte neužmiršo esąs darbo žmonių atstovas; jis ir čia jais rūpinosi.

Daug jų, kieno nors skriaudžiami, kreipdavosi prie jo patarimo, jis visus juos suramindavo. Jis ir iš fronto rašė „Darbininkui“ straipsnius.

Lapkričio 17 d. iš šaulių fronto štabo atvyko keli nariai ties demarkacijos linija nuimti filmų iš šaulių gyvenimo. Dieną prieš tai Antanas buvo lankęs priešakinius būrius. Buvo pavakarė: Po nekurių abejojimų ar vykti į pafrontę iš vakaro, ar palaukti rytojaus, jis išvažiavo iš vakaro. Jau temstant nuvyko Bobriškių kaiman, kuris buvo tik 4 kilometrai nuo demarkacijos linijos, bet čia jau visas mėnuo nebuvo jokių susirėmimų.

Į šį kaimą tą dieną atvyko dar du karininkai. Visi jie, jokio pavojaus nenumatydami, buvo besirengę tame kaime nakvoti. Tik vylingas priešas, jokių tarptautinių sutarčių nesilaikydamas, visu batalionu, perėjo demarkacijos liniją ir nejučiams apėjęs priešakines sargybas įėjo į kaimą. Tuo laiku Antanas su kitais draugais galutinėj kaimo grinčioj ramiai šnekučiavosi.

Staiga atsidarė durys ir pasipylė kulipkos pro duris ir langus. Visi, kas sužeistas, kas sveikas, supuolė ant grindių. Antanas parpuolęs šalia dailininko Žmuidzinavičiaus teištarė. „Jau aš gavau, man gana.“ Kaime prasidėjo plėšimas. Antano sveiki ir sužeisti draugai buvo paimti į nelaisvę. Antanas buvo apalpęs. Jį paskaitė negyvu; begėdiškai apiplėšė: nutraukė batus, milinę ir taip paliko. Lenkai bijodami priešpuolimo greit iš kaimo pasišalino. Atėję nauji šaulių būriai, paėmę Antaną, ir suteikę pirmą pagelbą, pavežė Alytun. Alytun atveže tik kitą dieną 3 val., sužeidė gi 9 val. vakare. Buvo patalpintas Alytaus karo ligoninėn. Apžiurėjęs gydytojas pranešė, jog kulipka pataikiusi krūtinėn, lietė plaučius, plautį, diafragmą ir sutrumpino kairės rankos alkunę.

Kitą dieną jis jautėsi tvirtai ir tikėjos pagysiąs ir įdavė perduoti dvi telefonogramas, vieną namiškiams, antrą St. Seimui. Visu kuo įdomavosi, klausinėjo, kas dedasi fronte. Džiaugėsi, kad lenkai jį neišsivežė. Lankiausi pas jį kas dieną. Liga nestiprėjo; buvo vilties pagyti. Visą tą laiką jam buvo draudžiama ką nors valgyti ar gerti; jį te palaikė vaistai.

Sekmadienio rytą (21 lapkričio) nebegavau jį pamatyti. Gailestingoji sesutė pranešė, kad jis susilpnėjęs ir rengiasi išpažinties, kad laukiama kunigas. Tą rytą Antanas atliko išpažintį, priėmė Viešpatį Dievą, ir paskutinio patepimo zokromentą. Apie piet pakilo karštis. 12 v. dienos atėjau antru kart, tuo laik Antanas turėjo karščio, kliedėjo, blaškėsi. Sesutė neatsitraukdama nuo jo budėjo.

Atėjo gydytojas, įleido Antanui po oda stiprinančių vaistų ir jis nurimo. Bet jau mirties žymės globė jo veidą.

Nusiraminęs gailestingosios sesutės paklausė, kame jis esąs, kas girdėti iš fronto įvykių. Jam pranešė, jog ties Giedraičiais lietuviai stipriai sukūlę Želigovskį ir paėmę daug karo grobio. Jis nusišypsojo ir paklausė, ar Vilniaus dar neatėmė. Sesutė jį nuramindama atsakė, kad ir Vilnius mūsų jau užimtas. Tuomet jis su džiaugsmu sušuko: „Bravo lietuviai!“ ir susijudinęs tarė: „Kad Dievas duotų man dar pasveikti.“ Senutė maloniai

ramindama tikrino: „Išgysi, išgysi!“ Tuokart jis maloniai džiaugsmingai nusišypsojo ir staiga nukreipė akis į aukštį, tarsi žvelgdamas į neužmatomą tolį. Jo kvėpavimas pradėjo silpnėti. Sesutė paslapčioms nuo stalelio paėmė galelį žvakės ir degtukus, tyliai kitos sesutės paprašė atnešti švęsto vandens. Jau buvo aišku, jog Antano gyvybė baigias. Palatoje viešpatavo mirties tyla. Visi ligoniai susėdo; nukreipė liudnus žvilgsnius į mirštantį.

Antano kvėpavimas silpnėjo, veidas buvo ramus, bet mirties šešėliai jau slinko juo, akys vis nepaprastai spindėjo, žvelgė į beribę tolį.

Sesutė uždegė žvakę, įdavė mirštančiam į rankas, pašlakstė švęstu vandeniu ir pati priklaupus tyliai kalbėjo: „Sveika Marija.“ Palatoj nyki ir nejauki tyla. Visi nuliūdę, galvas nuleidę sėdėjo, kas maldą kalbėdamas, kas taip sau ką tai nepaprastai ne kasdieninio mąstydamas.

Antano kvėpavimas kas kart lėtėjo, lėtėjo ir visai baigės, ir skaisti jo vėlė apleido šią mūsų skausmų žemelę.

Gailestingoji sesutė pasikėlė, jai ašaros per skruostus riedėjo, o palatoj visi sunkiai atsidusę tylėjo.

26-II-21 m. *Viktas Josaitis.*

A. † A.

Draugui Antanui Matulaičiui prisiminti.

Susipynė naktis
Ir gili paslaptis —
Tik Žaibai raudoni
Iš dangaus lėkdami
Mums nušviečia takus
Ir supiltus kapus
Tų, kur ėjom drauge,
Kur sunėrę rankas
Su pakelta Žvake
Švietėm miglas aklas.

Vienas po kitų nyksta draugai iš musų grandinės, žuva brangiausi, išeina tuščią vietą palikdami. Ir jų saulėtos, auksinės svajonės ir musų žydėjusios viltys miršta žalios, nepavytę, prislėgtos šalta velėna. Tik karštomis širdies ir meilės ašaromis aprasojam naujai išaugančius smėlio kalnelius — kad dygtų gėlės, kad bujotų, klestėtų žiedai, kad žaliuotų medeliai ir ilgai, ilgai šlamėtų mums mylimųjų draugų svajones, idealus.

Gyvenimą valdo gili paslaptis. Ji apvilkusi pasaulį savo skreiste, rodo jį mums tai meilų, gražų ir džiaugsmingą, tai ne-

apsakomai žiaurų ir tamsų. O koks jis yra? Mes tik žinome, kad mes sau pasaulį atsinešam. Ir jis yra toks, kokį mes jį sau atnešam, kaip mes jį sau sukuriam ir papuošiam. Bet to savojo pasaulio dalį mes teikiam ir kitiems, mes susirišam juo su kitais. Ir Tu, Antanai, sukūręs savo šviesų, skaistų pasaulį, padabinęs nesuteptais jaunystės idealais, pririšai mus juo prie savęs, privertei pamylėti Tave. Buvai mūsų — buvom mes Tavo. Ėjom drauge — lengvinom jaunystės grubų taką, švietėm ūkanas, ieškojom, siekom idealo. Kentė tėvynė — kentėm ir mes, bet buvo džiaugsmas kentėti. Skaisčia, saulėta juosta pynės skausmai ir džiaugsmo šypsena — ir buvo mums gera, buvo mums gera begalo. Bet išmušė valanda, sugaudė liūdnas varpas — ir išlydėjo Tave. Išlydėjo anksti, ištraukė belaiko iš musų tarpo. Nespėjo pabučiuoti aušros spinduliai, nespėjo saulė sušildyt kovos krūtinę.

Tu apleidai mus, apleidai tėvynę tamsoj, skurde, be aiškios ateities, apleidai, jai paaukojęs savo gyvybę. Daugiau neištesėjai, atidavei jai ką turėjai, o vienok to, ko taip troškai — pamatyt bent koks bus jos rytojus, kokios laimės sulauks tie broliai ir sesers, kuriems Tu, savęs atsižadėjęs, dirbai, — ir to Tau nebuvo skirta. — Bet visi mes, ir visi Lietuvos sūnūs ir dukters, žinom Tavo troškimus — mokėsim juos vykint ir Tave jais guosti. O tiems, kurie nuskynė Tavo gyvybę, teaugs šventa rūstybė Lietuvos sūnų širdyse, te Lietuvos motinos savo kūdikių krūtinėn įdiegs pasišventimo ugnies, kad tavo ir musų idealai žūt-būt taptų tikrenybe, nežiurint tavo budelių kitokių norų.

Tu išėjai iš musų. Tu išėjai ir mes pajutom nykumą, netekę Taves, netekę Tavojo pasaulio, kurį Tu kūriai, kurį puošei, kuris mus žadino, gaivino ir šildė. Bet dar mes susitiksim. Tu nežuvai mums amžinai, Tu esi. Netik Tu lieki mums atmintyse, mūsų širdyse, Tu esi gyvas: „Kas praras savo gyvastį vardan Manes, tas gyvens amžinai“. Tu tikėjai . . . Tu tikėjai amžinybę, Tu jai gyvenai, Tu ją nešiojai — ir Tu ją turi. Tu tikėjai absoliutą — ir Tu su juo esi. Tu tikėjai dangų — ir Tu jį radai.

O mums padėk eiti Tavo taku. Tavo troškimai ir idealai tebuna musų gyvenimo daina, kryžius ir meilė — musų laimė. O kas pails grumtis su gyvenimo audroms, su gaivalų šėlimu — te nuėjęs prie Tavo kapo ras naujos galybės su nesutepta skaisčia siela gyvent Kristaus idealais.

D. M.

Pr. Lemberys.

Sielos troškimas.

Iš dausių židrų, mėlynių,
Saulės spindulių auksinių,
Šypsos, juokies laimė mano,
Ji vilioja, traukią sielą,
Ten kur šventa, skaistu, miela,
Kur siela nurimtų mano.

Kur vien mintys gal nuklysta,
Kur vien žvaigždės šviesti drysta
Nor siela tenai gyventi,
Nori tarpti ir būjoti,
Šale saulės atsistoti
Ir gyvybę trokšta semti . . .

O pripildžius jo krūtinę,
Tą troškulę begalinę,
Išklausyti saulės giesmę . . .
Giesmę naują, skambia gausiai,
Kur vien dausos tesiklauso,
Kur lig žemės neateina
Tą siela išgirst nor dainą.

Kaune, VII. 15. 1920.

Ant. Juškos.

Saulė.

Mes kuone kasdieną matome mieląją saulutę, kuone kasdien ji šildo mus savo karštais spinduliais; ji augina žemės augalus, vien nuo jos priklauso žemės gyvulių gyvybė, vienok kiek maža mes tą savo geradarį tepažįstam. Mes su jos gerybėmis tiek esam apsipratę, kad net nejuntam, ką ji mums suteikia, — mes permaža ja tesiįdomiaujam. Jos prigimtis tačiau, apsireiškimai ant jos paviršiaus, tiek įdomūs, kad neiškenčiu nepasidalinęs savo žiniomis.

Saulė yra vidutinio amžiaus, mums artimiausia žvaigždė. Ją gerai pažinę, tuo pat mes turėsim supratimo apie visas žvaigždes. Pažinę žvaigždes žinosim didesnę plataus pasaulio dalį.

Saulės apsireiškimų tyrinėjimas yra šiandie labai įdomus. Gal todėl ir astronomijos mokslas nun daro didelios pažangos. Astronomai yra priėję savo tyrinėjimais ir išskaitliavimais tiesiog prie nuostabių dalykų. Susipažinti su jų įstabesniais konkrečiais radiniais labai gali pravartu. Įdomu ir net reikalinga. Gal būt netolimas jau laikas, kada visuomenininkas turės drauge astronomu būti, nes kas kart labiau pastebima saulės įtaką į žmogaus gyvenimą.

Norint pažinti saulę, visų pirm reikia išskaitliuoti saulės atstumas nuo žemės. Tai yra svarbu, nes nuo tikro išmata-

vimo to tolumo priguli ir saulės masės bei svorio apskaitliavimas. Toliaus, saulės atstumas nuo žemės imamas vienetu matuojant planetų, kometų ir kitų žvaigždžių atstumą.

Yra daug būdų tam atstumui isskaitliuoti; pav. naudojamasi Veneros praėjimu ties saulę. Šiandieną tiksliai apskaityta, kad saulės paralaksas, t. y. kertė, kuria matomas žemės pusiaujo stipinas nuo saulės, yra lygus 8,8 sekundės. Šiam karalakso reiškiniai atatinka 149 501 000 kilometrai. Atsimenant tą stropumą, kuriuo saulės atstumas yra apskaitomas, tai drąsiai galima tvirtinti, kad klaida yra nedidesnė 100 000 klm. lig 149 $^1/_2$ miliono kil. ir geriausią vaidentuvę turint sunku įsivaizdint. Duokim, kad nuo žemės iki saulės yra nutiestas gelžkelis. Įsisėdę traukinin, kurs nesustodamas eina po 100 kilm. į valandą, mes atvyktumėm į ją tik per 170 metų. Net šviesa, kuri bėga į sekundą po 300 000 klm., reikalauja 8 $^1/_3$ minutės, kad atbėgus nuo saulės į žemę.

Suradus tolumą nebesunku apskaityti saulės didumas, paviršius, ir tt. Saulės stipinas yra lygus 697 130 klm., mėnulio atstumas nuo žemės teišneša 384 446 klm., tat saulės stipino galas kuone dvigubai didesnį apskritimą aprėžia, kaip mėnulio arbita. Iš saulės medegos galima būtų padaryti 1 310 162 mūsų žemių! Bet kadangi saulė yra netiek tiršta, tat saulės masė tik 333 432 kartų didesnė, neg žemės. Imdami apskritą skaičių randam, kad saulė turi nemažiau 8 000 000 000 000 000 kūbinių mylių. Be kalbos aišku, kad to negalim įsivaizdint. Prašyčiau tik kantrybės paklausyti, ką reiškia viena kūbinė mylia. Teko rasti jos įvaizdą vienoj populiarioj lekcijoj.

Įsivaizdinkime, kad aptveriame kvadratinės mylios plotą, vienos mylios aukšta tvora. Pasidarys dėžė 1 kūbinės mylios talpumu. Žiūrėkim, kas jon tilptų. Į tą skrynią sukrautumėm visus pasaulio miestus: Londoną, New-Yorką, Paryžių, Berlyną, Vilnių, visus miestelius, sodžius, viensėdžius, laivus, fabrikas, Aigipto piramidas, žodžiu viską, ką žmogaus ranka yra padariusi bei pastačiusi. Be to neužtektų. Suvertę į skrynią visus augalus, gyvulius, žmones, dar jos nepripildytumem, pagaliau jon uolas versdami, ją pilną teprikrautumėm. Šit ką reiškia viena kubinė mylia, tai kiek telpa 8 kvadratijonuos tokių kūbinių mylių! Tai saulės didumas!! O buvo laikai, kada netik liaudis, bet ir mokytiejie žmonės (Lukrecijus pav.) manė saulę tėsant nedaug didesnę už kepurę.

Pažinę saulės didį, pasiteiraukim kas yra jos gelmėse, iš ko ji sudaryta, kas daros joje ir kokios įtakos ji daro į žemę.

Bet pirm negu pradėti kalbėti apie tai, trumpai nurodysim, kokiais keliais astronomai gyvendami žemėje galėjo tą visą sužinot. Tikriausias įrankis tai spektroskopas. Jau seniai patėmyta, kad saulės spindulių pluoštas perėjęs per stiklinę trikampę prizmą suskyla ir atrodo nebebaltas, tik įvairiaspalvis. Perėję per prizmą spinduliai išsiskirsto į atskiras spalvas ir sugula

ant baltos sienos visad tam tikroj tvarkoj ištysoj eilėj; tas margas ruozas pavadinta spektra. Prietaisas tokiam spektrui pagaminti vadinama spektroskopu. Gamtininkai ištyrė tas spindulių spalvas ir rado stebėtinų dalykų. Pasirodė, jog įvairiose spalvose esama daugybės linijų. Kiekviena linija atatinka visados tam pačiam elementui. Pav., geležies garai turi savų linijų tamtikroje spektro vietoje, lygiai ir kiti metalai. Tą dalyką pastebėjus pasidarė galimu iš tyriamojo kūno spektro pažinti jojo sudėtį. Gryną kokio norint kūno spektrą pasigaminama spektroskopu. Daugiausia juo ir naudojosi astronomai, kad ištyrus, iš kokių elementų yra sudaryta saulė. Reikia patėmyti, kad ir mažiausia kokio elemento kiekybė palieka spektre savo tamsių linijų.

Spektroskopu ir rasta, kad saulė susideda veik iš tų pačių elementų, kaip ir žemė. Nerasta ten tik aukso ir sidabro. Saulės sudėties tyrinėjimo istorijoj užtinkame net ir labai įdomių dalykų. Pav., metalą gelijų astronomai pastebėjo saulėje pirm, negu gamtininkai ant žemės. Tai rodo, kiek vertės turi spektroskopas šių dienų astronomijoj ir gamtamoksly.

Lengva pastebėti saulę esant nevienodą. Viduje ji šviesesnė negu šonuos. Jos paviršius nuolat mirga. Astronomai skyria saulėj branduolį, fotosferą, chromosferą ir vainiką.

Saulės „branduolis“ yra nevienodas. Jis esti tai šviesesnis, tai tamsesnis. Tas apsireiškimas buvo jau gilioje senovėje patėmytas. Šventame Rašte irgi kalbama apie saulės aptemimą. Aiškiaus įsižiūrėję, senaisiais ir viduriniais amžiais, kai-kurie žmonės plika akimi yra pastebėję kaž-kokių juodų taškų, kurie slinkę saule. Šiandiena teleskopų ir kitų įrankių pagelba astronomai jau patyrę priežastį tų reiškinių. Tie juodi taškai, kurie retkarčiais buvo patėmyjami, pasirodė beesą dideliausios dėmės, kurių didumas kartais keletą kart didesnis už visą žemę.

Dėmės esti labai įvairios ir nepastovios. Jos susidaro saulės fotosferoj — viršutiniame saulės sluogsne — ir paprastai yra sudarytos iš dviejų dalių: centrinės tamsios, vadinamos branduoliu arba šešėliu ir šviesesnės dalies — pusšešėlio. Dėmė retai tesidaro apskrita, dažniausia yra pailga, net vingiuota ir nuolat savo pavidalą keičia. Dėmės atsiradimo aprašymą sunku pateikti. Patėmyjama toj vietoj, kur turi atsirasti dėmė, didelis saulės paviršiaus judėjimas. Šviesesnės ir tamsesnės vietos kaitaliojasi, šviesūs ir tamsūs taškai mirga, paskui vienoj vietoj staiga lyg praplyšta ir pasirodo juodoji dėmės dalis — šešėlis, apie kurį plečiasi pusšešėlis. Pradžioje dėmė esti ovalinė, elipsinė, net apskrita, bet aplink siaučianti audra greit sudarko ją. Šviesioji saulės dalis sviedžia „ugnies liežuvius“ į dėmę ir kartais perskyria dėmę į dvi dali. Ilgainiui šviesioji dalis, kaipo galingesnė visai užlieja tamsesnę ir dėmė pranyksta. Labai dažnai, vienoj kurioj saulės dalyj, atsiranda neviena dėmė, — jų pasirodo visa grupė. Dėmių tamsumas

irgi nevienodas. Pastebime, kad tas tamsumas yra reliativus; tik palyginus su kitomis saulės vietomis, dėmės išrodo tamsios, tuo-tarpu dažna dėmė duoda daugiau šviesos, negu 500 pilnų mėnulių.

Dėmių didumas labai įvairuoja. Dažnai pasirodo dėmės žemės didumo. Bet esti kartais ir tokių dėmių, kurios būna 10-mis kartų didesnės už žemę! Dėmės, tris sykius didesnės už žemę, galima jau paprasta akimi per aprūkusį stiklą įmatyti. Čia pažymėsim tik pačias didžiąsias dėmes:

1. Gigautiška dėmė, patėmyta 1859 m. rugsėjo 30 d., turėjo 226 200 kilometrų diametrą, taigi maždaug 18 kartų didesnį už žemės diametrą;
2. Autoniadi patėmyjo 1894 m. rugpiūčio 15 d. dėmę 134 125 klm. diametru;
3. Rikko, 1883 m. birželio 30 d. 115 725 klm. ir
4. Flammarion'as, 1882 m. lapkričio 17 d. dėmę 101 500 klm. diametru.

1905 metais, dėmių periodo maksimume, kun. Th. Moreux patėmyjo dėmių grupę, kuri trumpą laiką net $^1/_{29}$ saulės matomojo disko buvo užėmus. Ši grupė buvo 182 700 klm. ilgumo ir jos paviršius keletą dešimčių sykių didesnis už žemės paviršių!

Tėmyjusieji dėmes pastebėjo, kad jos neesti vienoj vietoj, bet turi įvairių judėjimų. Beto pastebėta visas dėmes keliaujant iš rytų į vakarus. Pasirodė, kad tas judėjimas priguli nuo saulės sukimosi apie savo ašį. Per kiek laiko saulė apsisuka apie savo ašį, sunku patirti, nes dėmės turi nemaža savo judėjimų, dėmės maiņo savo formą, žemė sukasi apie savo ašį ir tt. Visgi surasta, kad apsisukimo laikas tęsiasi maž-daug 27 dienas. Vadinasi, saulės „para" ilgesnė už žemės parą. Giliaus betyriant saulės sukimos apie savo ašį, pasirodė, kad nevisose platumose saulė vienu ir tuo pačiu laiku apsisuka. Pav., ties ekvatoriu saulės dalis sukasi 25,25 dienas, ties 40°—29 d., o ties 70°—37,6 dienų. Yra formula, iš kurios galime rasti kiekvieno platumo apsisukimo laiką. Šit toj formula:

$$X = 862' - 186' \sin.^2 \varphi$$

kur X jieškomasis paros sukimos φ platumoj laukinėse ilgumos minutėse.

Ne kiekvienoj saulės vietoj dėmės vienodai patėmyjama. Daugiausia jų yra taip 10° ir 30° abiejų platumų. Virš 40° beveik niekumet jų neesti.

Betyrinėjant dėmių spektrą rasta, kad dėmės sudarytos iš tų pačių metalų, kokie randami žemėje, tik tie metalai yra dujomis virtę ir labai sutirštėję. Ten yra natrijaus, geležies, kalcijaus, vandenylio ir k. Sunkesniųjų metalų dujos laikosi labjaus apačios, t. y. saulės centro, o lengvesniųjų viršui. Viršiausiai yra vandenylis. Dėmės nėra kietoji saulės plūta, nė šiaip kokia kieta medžiaga. Taigi kyla klausimas, kas per daiktas tos dėmės.

Tuo klausimu užvis labjau rūpinosi dėmių tyrinėtojai. Kol nebuvo spektroskopo, dauguma manė, kad beauštančios saulės paviršiuje atsiranda kietų plūtų, kurios ir nebešviečia; tos plūtos ilgainiui paskendo verdančios saulės bangose. Tačiau, radus spektroskopą, tapo išrodyta tą nuomonę esant visai neteisinga. Kai kurie vėl manė, kad ties saule praslenka kokie nors tamsūs kūnai, bet ir tai netiesa. Vilius Geršelis spėjo, kad saulė yra kieta tik apsupta degančiais debesiais; jiems prasiskyrus tampa matoma juodoji, kietoji saulė. — Celneris manė saulę skystą esant, kur dėmės galėjusios susidaryti iš tam tikrų to skysčio judėjimų. Visos tos nuomonės su šių dienų daviniais nesutaikomos. Iš tų davinių aišku, kad saulės didžiuma yra dujų pavydale ir kad tokiai saulės temperaturai esant, jokiu būdu dujos negali skysčiais arba kiečiais virsti. Bene bus teisingiausios Faye'o ir Sekki'o arba viena naujesniųjų kun. Th. Moreux nuomonės.

Faye'as mano, kad dėmės kyla iš to, kad saulė nevisose savo platumose tuo pačiu greitumu sukasi. Kadangi saulės paviršius judrus, tai nevienodo jos paviršiaus sukimos dėlei turi kilti verpetai, kaip kad kyla jie upės vandeniui tekant, kur ties viduriu vanduo smarkiau bėga, negu pakraščiais. Tačiau toji nuomonė abejotina, nes daug dėmių yra nepanašių į verpetus.

Sekki mano dėmes esant žemesnes saulės vietas pridengtas tirštesnėmis dujomis. Kadangi saulės paviršių niekuomet neesti ramus, bet nuolat banguoja ir dažnai atsitinka išsiveržimų, tai šalia iššokusių „kalnų" turi pasidaryti daubos. Tos daubos ir yra dėmės, nes gilesnis saulės sluogsnis yra labiau suspaustas, tirštesnis ir todel tamsesnis. Tačiau ir ši hipotezė visų apsireiškimų, pastebėtų betyrinėjant dėmes, negali išaiškinti.

Kunigas Th. Moreux sukritikavęs Sekkį pasiūlo savo hipotezę, butent kad dėmės — tai perkaitusios saulės vietos. Tikrai yra patirta, kad daiktai su tam tikra labai aukšta temperatura nustoja švietę, kaip, pav. per aukšti balsai darosi negirdimi. Tos hipotezės teisingumą patvirtina faktas, kad kuomet ant saulės daugiau dėmių, tuomet ant žemės karščiau.

Ar ši paskutinė nuomonė yra tikra, šiandien dar sunku pasakyti. Kadangi kasmet surenkama naujų žinių apie dėmes, padaroma naujų tyrimų, tai reikia tikėties, kad astronomams pavyks pasiekti to dalyko esybę ir visus dėmių apsireiškimus išaiškinti.

Saulės atmosfera sudaryta iš vandenylio ir daugybės kitų metalų dujų. Sluogsnis atmosferos, nudažytas raudonai ir guliis ant fotosferos vadinasi chromosfera. Dujos sudarančios chromosferą dažnai įsiveržia aukštyn, net į vainiko sritį. Tie įsiveržimai vadinami protuberansais. Tokie protuberansai, aišku, negali būti matomi bykurioj saulės vietoj, jų pastebime tik saulės kraštuose. Seniau tik saulės užtemimų metu ir tik kai-kada

tepavykdavo protuberansų pamatyti. Šiandien, spektroskopo deka galima tokių protuberansų pamatyti kuone kasdieną.

Protuberansų forma ir didis yra be galo nevienodi. Jie liepsnos liežuvių, plunksnų, medžių ir kitokiu pavydalu apsireiškia. Vienok paprastai skyria debesinius arba ramius protuberansus ir eruptivinius arba ūmius, smarkius. Debesiniai išsiveržimai išlaiko savo pavydalą valandomis ir net dienomis, eruptiviniai gi tesilaiko keletą minutų arba valandų. Pirmieji sudaryti iš vandenylio ir gelijaus, antrieji iš kitų sunkesnių metalų.

Protuberansai esti nevienodo aukštumo. Dažniausia 30″—40″ arba 20—30 tūkstančių kilometrų. Bet pasitaiko ir daug aukštesnių. Astronomas Sekki tėmijo 1872 m. balandžio 9 d. protuberansą, kurs 9 val. 10 m. rytą siekė 7′29″, reiškia 325 500 klm. Tai buvo debesinis protuberansas. Eruptiviniai esti dar aukštesni. Pav. astronomas matematikas Jungas 1880 metais spalių 7 d. tėmijo protuberansą, siekusį per 13′ arba 560 000 klm. Pusę vienuoliktos tas protuberansas tebuvo dar 60 000 klm. aukštumo, paskui pasiekė viršminėto aukščio, o pusę pirmos dieną jo nebebuvo nei žymės. Tokiu būdu kilusi medžiaga turėjo veržtis 150—300 klm. greitumu per sekundą. Jeigu toks išsiveržimas kiltų ant žemės ir eitų mėnulio pusėn, tai jis nuūžtų už mėnulio ir jo viršutiniai sluogsniai nebegrįžtų žemėn. Saulės paviršius nuolatos banguoja mažesniais protuberansais. Tie protuberansai liūdyja, kas dedasi saulės paviršiuje. Maža būtų jei mūsų didžiajam vandenyne kiltų bangos Himalajaus kalnų aukštumo, kad išsivaizdinti saulės protuberansą. Mūsų žemelė, įmesta į by-kokį protuberansą, sudegtų, kaip kokia skiedrelė. Protuberansai est visose saulės platumose, bet aukščiausieji ir smarkiausiai siaučią randasi toje pačioje platumoje, kurioje yra dėmių maksimumas.

Be protuberansų saulės užtemimo metu yra matomas saulės vainikas. Būtent mėnuliui pilnai saulę uždengus, matoma gan skaidri šviesa apie aptemusią saulės dalį, tai ir yra vainikas. Vainikas sudarytas daugiausia iš statmenų saulei spindulių, bet kartais ir iš pakrypusių arba net lygiagrečių. Tyrinėjant vainiko spektrą rasta jame metalinių linijų. Bet tos linijos neatatiko nė vieno mums žinomo metalo spektrui ir reikėjo prileisti, kad vainikas sudarytas iš metalo, kurio ant žemės, rasit, nėra. Tą metalą pavadino vainikiniu arba karūniniu. Be to ten yra kažinkokios, į smulkiausias dulkutes panašios medžiagos, kuri atmuša saulės šviesą ir pertat pati šviečia. Karūninio metalo dujos yra skystesnios ir lengvesnios už vandenylio dujas. Karūna arba vainikas matomas apie visą saulę, bet ypatingai jis platus ten, kur dėmių ir protuberansų maksimumas. Kodel vainiko spinduliai yra nevienodi? Astronomai dar neturi vienos nuomonės apie vainiko esybę.

Pagalios pavasarį saulei nusileidus ir rudenį prieš saulei tekėsiant yra matoma ant dangaus silpna šviesa kūgio pavy-

dalu, kurios ėsmė šiandien dar galutiniai nepatirta. Greičiausia gal bus tai medžiaga už vainikinio metalo dujas lengvesnė.

Tyrinėjimai parodė, kad nekiekvienais metais saulė vienodai „veikia“, t. y. vienais metais esti daugiau dėmių, protuberansų ir k., kitais mažiau. Tie metai, kuriais saulė labiausiai veikia, vadinasi jos veikimo maksimumu, priešingi minimumu. Nuo maksimumo iki minimumo praeina tam tikras laikas, periodas. Toksai vidutinis periodas lygus yra maž-daug $11^1/_9$ metų ir svyruoja tarp 4,76 ir 13,57. Rasta ir kitas periodas: 33,375 metų, reiškia, kad maž-daug kas 11 metai saulė veikia smarkiau ir kad kas 33 metai patėmyjama dar didesnis veikimas. Paskutinieji maksimumai buvo 1905 ir 1916 metais. Ateinantis maksimumas bus 1926—27 metais.

Saulės veikimo maksimumas ir minimumas turi įtakos ir į žemę. Kuomet ant saulės veikimo maksimumas, t. y. daugiausia dėmių, protuberansų ir tt., ir ant žemės didėja šiaurės šviesos, labjau dreba magneto plunksnelė, aukštesnė vidutinė žemės temperatura, anksčiau medžiai žydi ir tt. Toji žemės prigimties priklausomybė nuo saulės veikimo šiandieną galutiniai patikrinta. Norint sužinoti, ar nėra ant saulės didelių dėmių arba protuberansų, užtenka pažiurėti į gerai įtaisytą magneto plunksnelę. Garsus prancuzų astronomas C. Flammarion'as per 20 metų tyrė kaštanų pražydėjimo ir kregždžių atskridimo laiką. Jis patyrė, kad laike saulės veikimo maksimumo kaštanai anksčiau pražysta ir kregždės anksčiau atskrenda, laike minimumo atbulai. Atsižvelgiant į tai, kad beveik visi kiti prigimties apsireiškimai ant žemės priklauso nuo saulės, astronomai ir gamtininkai ėmė jieškoti tokios tiesioginės priklausomybės nuo saulės ir įvairių žmogaus gyvenimo reiškinių, pav., žmonių santykių tarp savęs, jų ekonominio gyvenimo.

Savo knygutėj: „Gamta ir žmogus“ d-ras Šultė mano, kad pav., karai, revoliucijos, sumišimai kyla saulės veikimui maksimumą pasiekus. Tuo sąryšiu remdamasis d-ras Šultė pranašauja maž-daug 1927 metams naujų karų, revoliucijų ar kitų kokių žymių žmonių judėjimų. Saulės ir žemės gamtos vienumo vedamas tas pats autorius minėtos knygos 7 puslapy sako: „Rytuose yra žmonijos lopšys, bet iš ten ateina ir musų giltinė!!“

Saulė budama karšta nuolatos leidžia pasaulin daugybę šilumos. Žemei tenka tik $^1/_{2200\,000\,000}$ dalis visos saulės išaikvojamos šilimos ir tai jos pakanka, kad palaikyti žemės gyvybę. Tam tikrų išskaitliavimų vedami atronomai, jų tarpe ir garsus amerikietis Jungas (Young), apskaito, kad kiekvienas kvadratinis saulės paviršiaus metras išleidžia 1.134.000 šilumos vienetų (kalorijų).

Iš tokio išleidžiamosios šilimos gausumo galima spėti, kad saulės temperatūra yra nebetkoki. Patirta, kad saulės temperatūra yra nemažesnė 3500°, nes įlenkto vieno metro diametro veidrodžio fokuse temperatūra siekia 3500°; iš fizikos

gi žinoma, šilimos šaltinį turint augštesnę temperatūrą, negu jo fokusas. Kiti bandymai leidžia spėti, kad saulės temperatūra esanti gerokai didesnė, bet kokia, tai sunku pasakyti, — astronomų manymai labai skyriasi. Saulės temperatūra jos centre yra be abejonės aukštesnė, ji turi būti tiek aukšta, kad medžiaga, nežiūrint milžiniško viršutinių sluogsnių slėgimo, išsilaiko dujų pavydalu; tiesa, tos centro dujos gal tirštesnės, negu mūsų koks kietas metalas.

Tiek šilimos pasaulin skleisdama ar saulė pritrūks jos kada nors, arba ar ji sudegs. Jei saulė butų iš anglio ir turėtų pakankamai deguonies, tai nesunkiai išskaitlioti, kad ji sudegtų per 6 000 metų. Tačiau tikrenybėj taip nėra. Saulė taip greitai nei sudegs, nei užges. Žinoma, kad viena energija, t. y. galybė kokį-nors darbą atlikti, gali virsti kita energija, jos vienybei nesikeičiant. Žinome, kad du kūnu besitrindamu duoda šilimos. Tokiu būdu saulės šilumai atsirasti yra nevienas šaltinis. Manoma, kad saulė gyvuosianti išviso į 40 milionų metų. Tos nuomonės yra astronomas ir fizikas Helmholzas. Lauglejus skyria saulei tik 30 000 000 metų. Apskaitliavimai yra parodę, kad reikia maž-daug 3830 metų, kad saulės temperatūra 1° sumažėtų.

Saulė yra jau išgyvenusi į 20 milijonų metų ir dar išgyvens arti kito tiek, jei nieko neatsitiks: vadinasi, saulė sensta. Saulė yra ne viena, bet turi nemažą šeimyną, kurios narys yra ir mūsų žemė. Be abejonės, būtų įdomu susipažinti su santykiais, kuriuose gyvena močiutė-saulė su visa šeimyna, Merkuriju, Aušrine, Žeme, Marsu, Jupiteriu ir kitais palydovais, bet apie tai kitą kartą. Šeimynos narių likimas labai priklauso nuo močiutės-saulutės likimo, todel astronomai ir deda nemažą darbo, kad pažinus saulę.

Betyrinėjant žvaigždes pasirodė, kad ir jos yra tokios pat arba net ir galingesnės saulės, tik nežinia ar su šeimynoms, kaip kad musiškė. Pav. skaisčiausioji dangaus žvaigždė Sirius savo mase yra 14 kartų didesnis už mūsų saulė. Saule yra viena Paukščių Kelio žvaigždžių. Paukščio Kelyje yra jaunų, baltai melsvų, skaisčių žvaigždžių, kurių temperatūra didesnė negu mūsiškės saulės; yra ir vidutinio amžiaus gelsvų žvaigždžių, kurių tarpan įeina ir musų saulė, yra senstančių raudonų ir gal net pasenusių atšalusių žvaigždžių, kurios nebešviečia ir apie kurias mes nieko nežinom.

Saulės temperatūrai mažėjant, mažės ir žemės temperatūra, taip jog žemė, saulės duktė, mirs pirmiau negu saulė. (Zemė ir visa saulės sistema gali žūti ir kitu keliu).

Tiek šiuo kartu. Bet ir tos žinutės gal nevieną paskatins ką-nors plačiau pasiskaityti apie dangaus kūnus.

Ramygala, 1920 m. vasario 15 d.

Linkuvos Dėdė.

Rūpinkimės kūno kultūra.

Ar tam taip lepini kūną, kad
vėliaus jo vergu būtumei.
G. Palau

Kultūros sritys apima visos žmonijos gyvatos reiškinius. Jie tam tikromis priemonėmis įspraudžiami į pirmyneigos rėmus. Kultūra, išviso imant, apima žmonijos protinį, dvasinį ir medžiaginį lavinimąsį. Kūno gi kultūra yra tik viena tų šakų sritis. Jei rūpi žmogaus sveikatos ir kūno pajėgų sustiprinimas ir grožės siekimas.

Lietuvoje veik visos kultūros sritys iš po dirvonų kyla. Kultūrinės darbuotės dirvos apleidimas, įželdinimas ir darbuotojų stoka, žinoma, pareina nuo nelemtos globos pasekmių. Mūsų savita kultūra buvo slopinama svetimų mums idėjų vardan ir primigtinai buvo siekiama Lietuvių ištautėjimo. Bet mūsų tautos sielos gelmėse glūdėjo neužslopinta kūrybos liepsnelė ir šiandie jau ji liuosai, niekeno nevaržoma viduje, tvyksi, plečiasi ir apima vis naujas ir naujas kultūros sritis.

Lietuviam nėra svetima ir kūno kultūros sritis. Mūsų kaimiečiai su dideliu pasigerėjimu ir džiaugsmu mini apylinkės stipruolius. Kalbamų žmonių pasižymėjimai apvainikuojami garbės ir galybės savybėmis ir tie pasakojimai tampa žinomi visai apylinkei. Ir kiekvienas jaunuolis su pavydu atsimena tą ar kitą stipruolio žygį ir paslapčia trokšta tapti sveikatos ir kūno pajėgų galiūnu. Tuo būdu reiškiasi mūsų liaudies, pratusios sunkiai fiziniai dirbti, sveiko, gražaus ir stipro žmogaus idealo nujautimas.

Bet mūsų šviesuomenė kitaip į šį kūno kultūros srities idealą reaguoja.*) Ji yra atpratusi nuo fizinio darbo ir yra nutolusi nuo gamtos. Veik vien protiniai bedirbdama, šviesuomenė tiek fiziniai sumenkėjo, kad sveiko, gražaus ir stipro žmogaus idealas nebežadina ją keisti savo kasdienį gyvenimą, siekti ir vykinti kūno kultūrą.

Kiti gi net jausdami būtino reikalo fiziniai šiek tiek padirbėti, kad palaikyti ir sustiprinti savo sveikatą ir pajėgas, gėdinasi paprasto darbo, o del tingumo, kad ir žino kūno kultūros priemones, jų į save netaiko.

Yra reikalo rūpintis kūno kultūra. Kūno lavinimo bei auklėjimo mokslas yra toks pat senas, kaip pati žmonija. Kūno kultūros priemonių suradimas, jų sistematizuotė ir taikinimas į žmogaus organizmą — rūpėjo įvairių tautų pryšakiniem žmonėm per visą amžių eigą. Tikrai, žinoma, kad net Kitajuje, dar priešistoriniame periode, būtą mokslo apie sveikatos pagerinimą

*) Plačiau šiuo klausimu parašyta — Kar. DINEIKOS rašiny „Kūno Lavinimos klausimas Lietuvoje", atsp. „Draugijoje" Nr. 117—118. Praktikos žinių mažmožis duotas „Ateities" sukaktuvių Nr. straipsny „Šis-tas iš Petrapilio ateitininkų organizacijos darbuotės ištrėmimo metu."

mankštymais. Senieji eigiptiečiai praktikavo masažą, imtynes, įvairius žaislus ir k. Galima spėti, kad ellinai buvo tiek kūno kultūros priemones pažinę, kad net gimnastiką vartojo tais pat tikslais, kaip šiandie ir mes, būtent gydymo gymnastiką — ligoniams ir pedagoginę — sveikiems, bet silpniems. Graikai šį gimnastikos suskirstymą pilnai buvo jau ir pravedę. Be gimnastikos senajam pasauliui buvo žinoma ir lengvoji atletika ir sportas. Lengvaja atletika ir sportu galėję tada užsiiminėti visi, nes tuo laiku žmonės taip dar fiziniai buvę stiprūs, kad tik retas buvęs reikalingas paruošos mankštymų—gydymo bei peidagoginės gimnastikos. Senieji lengvai galėjo suprasti šio pasakio tikrumą — In corpore sano mens sana — nes patys tą buvo patyrę. Jiem visai buvo artimas sveiko, gražaus ir stipro žmogaus idealas.

Bet senajam pasauliui žlugus, ilgą laiką kūno kultūra nieks nesidomavo. Kultūrai palengvinus gyvenimo sąlygas ir nebėsant būtino reikalo sunkiai fiziniai dirbti, civilizuotasai pasaulis, daugiau dvasios kultūra rupindamasis, per visą amžių eilę fiziniai silpnėja ir neranda reikalo rūpintis kūno kultūra. Ir kada XVIII amžiuje tapo peržiūrėtas įvairių tautų jaunimas, teko visai rimtai susirupinti jų kūno silpnybėmis bei trūkumais. Buvo gyvo reikalo vėl sugalvoti tokius dirbtinus judesius, kurie galėtų atnaujinti nusilpusį jaunuolio organizmą ir parengti sunkesniem nedirbtiniem, lengvosios atletikos ir sporto užsiėmimam. Ir tada vėl, sekant seniesiem, per ilgą kūno kultūros mankstymų evoliuciją išsidirbo gydymo gimnastika — ligotiem, pedagoginė gimnaštika (tobuliausia yra Lingo arba Švedų gimnastikos ir sporto sistema) — normaliem, bet silpniem, ir į visus sveikus ir stiprus žmones taikoma lengvoji atletika, sportiniai žaidimai ir sportas. Mat, iš seno yra toks kūno kultūros žinovų nustistatymas, praktikoje išbandytas, mokslu paremtas, kad net fiziniai dirbą, sakysim, kaip Lietuvoje ūkio bei to ar kito amato darbininkai, nekalbant jau apie šviesuomenę ir mokslus einantį jaunimą, turi būtino reikalo žiūrėti savo kūno odos švarumo, laikytis kasdienės igienos ir mankštintis lengvąja atletika ir sportinio pobūdžio priemonėmis. Ir visose veik šalyse, žinoma, vienur sparčiau, kitur lėniau, Lietuvoje gi dar visai nesenai, vėl įgavo pilietybės teisių kūno kultūra ir tikslui siekti priemonės — gydymo, peidagoginė ir karo gimnastika, sportiniai žaidimai, sportas ir lengvoji atletika. Taip atrodo kūno kultūros reikalas jos plėtotės istorijos šviesoje.

Kaip išmokti Esperanto

Pastaruoju laiku visuose Lietuvos kampuose pastebiamas susidomėjimas tarptautine kalba „Esperanto“. Tik daugeliui neaišku, kaip tos kalbos išmokti. Manoma, kad butinai reikalin-

gas mokytojas ar bent stori vadoveliai ir žodynai. Jeigu taip butų, tad Esperanto butų tik ponų kalba ir negalėtų tapti tikrai tarptautine, kiekvienam darbo žmogui prieinama kalba. Laimei taip nėra. Veik visi žymesnieji esperantininkai rašytojai ir veikėjai išmoko tos kalbos patys be mokytojo. Pakanka nusipirkti knygyne arba išrašyti iš Lietuvos Esperantininkų Sąjungos (Kaunas, Smėlių g. Nr. 18) Esp.-liet. žodynelį su kalbamoksliu, kaina 2 auks., Fundamento de Esperanto 2 auks., skaitymo knygelę „Fraulino Suzano“ 3 auks. ir jeigu norima platesnį esp.-rusišką žodyną 6 auks., ir jau turima viskas, kas reikalinga tai kalbai išmok ti.(Iš sąjungos išrašant parsiuntimui reikia pridėti 2 auks.). Pradėti mokytis reikia šitaip: pirmiausia reikia susipažinti su E. gramatika, kuri visa išdėstyta keliuose puslapiuose. Paskiau su žodynėliu skaityti lengvučius skaitymėlius iš „Fundamento de Esperanto“. Kad greičiau pasiliuosuoti nuo laiką gaišinančio žodžių ieškojimo reikia pasistengti žodynelis išmokti. Jame surinkta apie 1900 reikalingiausių šakninių žodžių. Kadangi tarpe tų žodžių yra nemažai visiems žinomų, tad nesunku kasdien išmokti po vieną žodynelio puslapį ir tokiu budu per 32 dieni jį visą. Turint tiek žodžių galvoje su pagalba sufiksų ir prefiksų kiekvienas sudaro sau iš jų dešimčius tukstančių darytinių žodžių. Taigi paaukavęs tiktai apie vieną mėnesį galės liuosai išreikšti ta kalba visas savo mintis (Red.?) Norint išsitobulinti reikia skaityti knygų ir laikraščių ir pradėti koresponduoti su svetimtaučiais, kurių adresų galima rasti kiekviename E. laikrašty. Per Sąjungą patartina išsirašyti: mėnesinį laikraštį „Espero Katolika“ metams 10 auks. ir savaitinį vaizduotą laikraštį „Esperanto Triumfonta“ metams 50 auks. Kiek prasilavinus patartina pabandyti ką-nors iš musų geresniųjų rašytojų išversti į Esperanto, kad tokiu budu duoti pasauliui galimybės arčiau pažinti mus. Vertinius prašoma prisiųsti Sąjungon peržiurėti. Mokintis labai gerai dviem arba daugiau drauge, nes tada galima ta kalba ir kalbėti. Tuo tikslu Sąjunga steigia savo kuopas visur, kame susiranda vietoje bent 5 esperantininkai. Nario mokesnis metams 24 auks. Už tuos pinigus kuopai įsteigiamas E. knygynelis. Atsirandant ir Lietuvoje vis daugiau katalikų esperantininkų manoma pradėti neužilgo steigti ir pas mus kuopas katalikų pasaulinės Sąjungos: „Internacia Katolika Esperanto Unnigo.“ *Esperantininkas.*

Red. prier.: Nesileisdama į ginčius del „Esperanto“ „Ateities“ Red. žiurėdama vien laiko reikalų ir moksleivijos naudos siulytų turintiems laiko mokytis kurios nors pasaulinės reikšmės kalbos (vokiečių, prancuzų arba anglų).

KNYGOS

Rudolf Štammler: *Teorija Anarchisma.* Rusų vertimas iš vokiečių kalbos. Maskva 1906. V—71 pus.

Paskutiniais — revoliucijų ir perversmų -- laikais visų socialogų ir ekonomininkų domė lyg susikoncentravo apie socializmą, koperaciją. Nenuostabu. Nuolatiniai judėjimai rodo pasaulį reikalaujant permainų, reformų. Vieni, norėdami tų permainų įnešti, žiuri į koperaciją, kiti — į socializmą. Vienok, norint tinkamai orientuotis visuomenės mokslų klausimais, negana žinoti vien pačias svarbiasias sroves, pakraipas, — reikia ištirti ir ne vyraujančias, šalutines mokintuves, bendrai tariant, reikia žinoti ištisą visuomenės mokslų istoriją.

Vieną tokių srovių — anarchizmą — aiškina recenzuojamosios knygelės. Jų autorius, R. Štamleris, garsus vokiečių ekonomistas, profesorius. Etikos ir aplamai filosofijos žvilgsniu jis Kanto filosofijos šalininkas.

Negalima painioti anarchizmo su anarchija, kas daroma kasdien. Anarchija mes vadiname tokį šalies stovį, kada valdžia neįstengia įvykinti pagaidaujamos tvarkos, kada įstatymai visai nevykinama. Anarchizmas, jeigu ir siekia anarchijos, tai, anaiptol, ne ta prasme. „Anarchizmo teorija reikalauja tarpusaviame žmonių gyvenime tvarkos; ji siekia visuomenės buties harmonijos. Bet toji tvarka turi buti kitokia, negu valstybėje, o teisinės prievartos visai joje neprivalo buti (10 psl.)." Vadinasi, jis siekia ne netvarkos, bet tvarkos, butent anarchizmo tvarkos. Taip pat anarchizmas reikia aiškiai skirti nno socializmo. Kai kurie mokytojai anarchizmą laiko viena socializmo pakraipų. Tai yra klaidinga mintis. Socializmas siekia darbo įrankių suvisuomeninimo. Jisai reikalauja, kad visi darbo įrankiai butų ne atskirų asmenų, bet visuomonės nuosavybė. Kitų socializmo pusių autorius šiose knygelėse neliečia. Tuo budu socializmas eina prieš šių laikų teisės turinį, bet ne prieš pačią teisę — mano autorius, Anarchizmas gi atmeta ir teisę.

Dvi pakraipos pastebimos anarchizme jau nuo tų laikų, kada jis pirmukart buvo formuluotas, kaipo atskira teigiama sistema. Tai — Prudonas ir Štirneris.

Prudono manymu socialinis ir ekonominis gyvenimas eina tam tikrais savais įstatymais, — todel žmogui nėra prasmės nustatyti tam gyvenimui įstatymus. Žmogaus pareiga — atrasti tuos įstatymus ir moksliniai išaiškinti. Valstybė nori įnešti kažką naujo, dirbtino. O tat kaip tik kenkia tam gyvenimui, net tie nauji įstatymai tuoj neišvengiamai nustato privilegijas. Ir visose valstybėse tos privilegijos teikiamos turtingiesiems. Todel reikia eiti prie to, kad valdžia ir pati teisė išnyktų, o visi vadovautųsi vien anais socialinio ir ekonominio gyvenimo įstatymais.

Šių dienų įstatymų vietoje reikia įvesti laisvą susitarimą. Kaip to pasiekti? „Mano liaudies banko projektas buvo iliustracija tam, kad valstybės valdžia jau nustojo teisės buti (18 psl.).“ Tas projektas (bankas buvo Prudono įsteigtas Paryžiuj) atmeta ne tik palūkanas (%), bet ir pačius pinigus. Jis priiminėdavo įvairių daiktų ir už juos duodavo padavėjui reikalingų tokios pat kainos daiktų. Įkainuodavo daiktą iš to, kiek darbo jis reikalavo ir iš kiek bei kokios medžiagos padarytas. Bankas pragyvavo labai trumpai ir tuo budu visai neparodė, kad valdžia esanti nereikalinga. Prudonas klydo.

Štirneris. Lig šiol, visų manymu, pasaulyje nebuvo žmonių. Buvo tik nežmonės (Unmenschen). O taip yra todel, kad sąvoka „žmogus“ visi supranta kažką idealaus. Pasauly nebuvo, nėra ir nebus žmonių. Nebent Kristus, bet ir jis, sako, buvęs Dievas, o ne žmogus. Štirneris supranta žmogų tokį, kokis jis yra gyvenime. Visa, ką aš darau — žmoniška, nes aš — žmogus. Žmogus gema laisvas, turi gyventi laisvas ir mirti laisvas. Visa, kas jį varžo — religija, dora, teisė, valstybė — tai jo priešai. Žmoguje jis mato ne žmogų, ne draugą, bet darbininką, kurs jam gali naudos atnešti. Žmogus — egoistas. Laisvos sutartys užima valstybės ir įstatymų vietą. Ir žmogus su žmogumi gyvens taip, kaip egoistas su egoistu.

Dabar viešame gyvenime veikia dvejopos taisyklės, — teisinės*) ir konvencionalinės**). Prie anarchizmo veiks tiktai konvencionalinės taisyklės.

Dar yra komunistinis anarchizmas (artimesnis Prudonui) ir individualistinis anarchizmas (artimesnis Štirneriui). Individualistinis anarchizmas labai panašus liberalizmui, bet „laissez faire, laissez aller“ daugiau išplečia ir dar gi valstybę atmeta.

Anarchizmas su savo teisinės prievartos atmetimu bei laisvosios sutarties priėmimu — klaidingas, net kas gi tarsis su seniais, vaikais, kas užtikrins jų pragyvenimą be teisinės prievartos? Konvencionalinės taisyklės — galingos, bet neužtektinos pasaulio tvarkai ir harmonijai palaikyti: nesant dorai visados laimės sveikesnis ir stipresnis.

Vokiečių kalbą šio veikalo nesu skaitęs. Vertimo stilius sunkus, profesoriškas, bet aiškus. *Juras Juraitis.*

Iš lietuvių studentų gyvenimo Berlyne.

Aplinkybėms verčiant mūsų aukštuosius mokslus einančioji jaunuomenė jieškosi mokslo kitur, Vokietijoje ir kitų šalių universituose.

*) Įstatymai ir k.
**) Mandagumo taisyklės ir k.

Daugiausia lietuvių studentų yra Berlyne. Šiuo tarpu apie 50 (tame skaičiuje 15 studenčių). Daugiausia mokinasi medicinos, 4 istorijos, filosofijos ir pedagogikos, 1 matematikos, 1 valstybės mokslų, 5 komercijos, 1 gelžkelio skyriaus mokslų, 2 muzikos, 1 ukės . . .

Visus vienija Berlyno lietuvių studentų Draugija. Šiton draugijon įeina visi studentai (ės). Ji turi savo fondą iš narių aukų ir mėnesinių įnašų. Ji rūpinasi atvažiavusiems iš Lietuvos padėti jei ne pašalpa, tai patarimais ir nurodymais. Susirinkimuos kaikuomet skaitoma referatai. Bet bene žymiausią vietą užimą pasikalbėjimai apie svarbesnius įvykius Lietuvoje ir jos politinę padetį. Beto mokinamasi lietuvių kalbos. Tuo tikslu daromi atskiri susirinkimai. Daugiau nusimaną lietuvių kalboje padedą silpnesniems.

Pernai gyvenimas Berlyne nebuvo puikus maisto žvilgsniu. Dabar dar blogiau atrodo. Juo labiau, kad ir kitų daiktų kainos, vokiečių valiūtai puolant, žymiai išaugo. Pavyzdžiui, drabužis apvaląs 2--3 kart daugiau kainoja, kaip penketa mėnesių atgal. Taigi, pragyventi mėnesį iš 500 markių, kaip kad pirma tai buvo galima, dabar negali būti ir kalbos. Maisto dalykai gaunama kortelėmis. Žinoma, jo maža. Be kortelių pirkti labai brangu (pavd. sviesto svaras 40—45 markės). Paprastai studentų atsivežama nemaža visokių produktų, ypač riebalų. Reikia tikėtis, kad gyvenimas Vokietijoje nepoilgo pagerės.

Vokiečių atsinešimas į lietuvius nėra blogas. Šiame semestre Prof. R. Schulzė mano skaityti apie lietuvių kalbą: „Einführung in das Litauische". — Vienok pasitaiko vokiečių tarpe, kurie ir kalbėti nenori su kitataučiais. Kitatautis tai ir priešas. Paklausus kodel, atšauna, nenoris kalbėti su kitataučiu. Kartą klausiu kelio. Vokietys pakėlė akis: „Ach" . . . — ir nusisuko. Mat, suprato mane ėsant ne vokiečio. Bet — yra širdingų, gerų vokiečių.

Berlyno universitas yra labai didelis. Profesorių turi į 500, studentų skaičius siekia 18 tūkstančių (šiame skaičiuje praeitų metų vasaros semestru buvo 1239 studentės). Iš daugelio įvairių studentų kuopų verta pažymėti typiškas vokiškas sąjungas. Tai būtent, „Burschenschaften" ir „Landsmannschaften". Prigulį prie jų studentai yra dešinės pakraipos, nacionalistai. Jie skaidosi į labai daug kuopų, pasigaudami tradicijų. Dažniausiai tai turtuolių sūnūs. Draugijos turi savo didelius būstus, kame jie susirenka. Kiekvienos grupės studentas dėvi ypatingai spalvuotą kepurę (Farbentragende Verbindungen). Lavinimasis stovi pas juos žemai, rūpi daugiausia pasilinksminimai, juokai, mokinasi fechtuoti. Dažnai sutinki studentą su randais ant žandų ar apsirišusį. Pirmo semestro studentai jų sąjungose vadinasi Fuchs'ais. Jie tur senesniems draugams patarnauti. Nemitusį Fuchs'ą, jam apsirikus, spiria alaus taurę

išgerti, nori — nenori. — Dorpate, kame vokiečių studentų nemaža buvo, panašių draugijų ir gi būta. „Spalvas“ taipat nešiojo. Rusinimo laike jos buvo panaikintos. Vėliau, kuomet 1905 revoliucijos metais, rusai įsitikrino vokiečių ištikimybe, leido vėl jas įsikurti ir spalvas nešioti.

Lietuvių studentų yra dar ir kituose miestuose po 2, 3 ir daugiau, kaip va: Münchene, Münstery, Freiburge, Königsberge, Leipzige, Frankfurte ir Halleje (3 studentai ūkės mokykloje).

Berlynas, gegužės 15 d. 1920 m. J. R-ka.

Iš Ateitininkų studentų darbuotės Berlyne.

Jau pernai metais pradžioje žiemos semestrą Berlynan vyko studentai tęsti pradėtą mokslą Rusijoj. Susiėję su keleta studentų iš Mažosios Lietuvos, įkūrė „Lietuvių studentų draugiją“. Narių joje iš pradžios tebuvo 6. Draugija rupinasi visais studentų reikalais: pastojimu į aukštasias mokyklas, informacijų teikimu naujai atvažiavusiems draugams ir tt. Šiandien narių joje skaitoma jau į 40. Draugija daro susirinkimus kas antrą savaitę; skaitomi referatai ir svarstomi įvairūs klausimai. Atvažiavusieji iš Lietuvos svečiai kviečiami padaryti politikos pranešimą apie naujausius politinius įvykius Lietuvoj. Be bendros studentų draugijos pabaigoje žiemos semestro 1919 m. ateitininkai įkūrė savo kuopą. Studentų bendroji draugija negalėjo patenkinti juos ateitininkus. Ateitininkui trūko progos išlieti savo katalikiškus jausmus, pasidalyti nuomonėmis su vienminčiais įvairiais klausimais. Todel Berlyno ateitininkai padarė velykų liuoslaikiu savo susirinkimą, išsirinko valdybą, jai pavedė susinešti su Kauno at-kais ir kitomis krikščioniškomis organizacijomis (Amerikoj); beto apsvarstė lėšų organizavimo klausimą ir jų teikimą neturtingiems at-kams Vokietijoj. Tuo tikslu buvo kreiptasi į atatinkamas krikščioniškasias organizacijas. Bet kadangi tas dalykas buvo ne taip aktualus, tai ir liko atidėtas, nes daugelis at-kų, kurie studijavo Berlyne, turėjo valstybinės pašalpos, o naujų tuom tarpu neatvažiavo. Ši pirmutinė ateitininkų draugija, regis, tepadarė 3 susirinkimus ir nedaug tenuveikė. Dalyvavimas bendroj stud. dr-joj, taip pat Berlyno lietuvių klube „Rambynė“ atimdavo laiko ir noro aktingiau dalyvauti at-kų draugijoj.

Bet prasidėjus naujam žiemos semestrui ir žymiai padidėjus at-kų skaičiui Berlyne, pasirodė reikalingu labiau susispiesti ir pasiimti visos at-kų studentų organizacijos darbą į savo rankas. Organizacijos darbo ir veikimo sąlygos šiandien yra čia patogiausios.

Visai kitokia yra padėtis likusiųjų Kaune. Tenai studentų dvasia visai neapsireiškia. Studentas yra arba karininkas, kuriam krašto gynimas turi rupėti, arba valdininkas, kuris valsty-

binį darbą dirba, be to jie neturi nei reikalingų reflekcijai aplinkybių.

Matydami tai Berlyne at-kai ir pasiėmė reorganizacijos darbą į savo rankas. Tuo tikslu Berlyno at-kai įgaliavo kuopos valdybą, eiti laikinai at-kų stud. centro Tarybos pareigas. Apie tai buvo pranešta kitoms ateitininkų organizacijoms. Padarėm tai todel, kad studentų at-kų centro Taryba, kuri buvo išrinkta pernai Velykų laike, Kaune likvidavosi.

Pirmas kuopos valdybos darbas tai suvienyti visus plačiai išsiskirsčiusius at-kus, atgaivinti studentų at-kų veikimą ir reviduoti studentų at-kų sąjungos įstatus. Tapo tuojau užmegsti ryšiai su kitais Vokietijos ir tolimesniais at-kais pranešant jiems musų sumanymą. Ruošiamasis studentų at-kų sąjungos įstatų projektas tegalės buti priimtas studentų at-kų konferencijoj. Konferencija bus sukviesta studentams tinkamiausiu laiku Kaune. Konferencijos darbų projektą išdirba centro Taryba (smulkmenos ir diena bus paskelbtos).

Be to Berlyno studentų at-kų kuopa pasiėmė išleisti „Moksleivių Draugą".

Berlynas, 28-XII-20. *J. A.*

Musų gyvenimas.

Kaunas. Pradedant mokslo metus Kauno ateitininkai del sekmingesnio ir nuoseklesnio lavinimosi buvo susiskyrstę įvairiomis sekcijomis. Sekcijos buvo pradėję rimtai darbuotis. Bet karo įvykiai sutrukdė visus kilnius pasiryžimus. Daugelis draugų buvo išvykę su partizanų būriais į frontą; kiti ėmėsi organizuoti gynimo darbą viduj, arba įstojo į karo mokyklą. Ir visas Kauno ateitininkų būrys pasklido po įvairius Lietuvos kampelius.

Draugės taip-gi aktingai prisidėjo prie gynimo darbo organizavimo.

Draugių ateitininkių būrelis buvo išvykęs net frontan.

Nors joms ir nereikė ginklu rankose kautis su priešu, bet jos atliko nemenkesnę užduotę, parūpindamos šauliams maisto, baltinių ir tt. Begalo buvo malonu matyti drauges, atsižadėjusias patogumų, kartu nešant fronto gyvenimo skurdą. Visi jautėm, mus dirbant šventą darbą.

Likę mokyklose draugės nenuleido rankų. Jos susibūrė į siauresnes kuopeles; išrinko naujas valdybas ir tęsė kuopelėse darbą. Dabar kai-kuriems draugams grįžus į mokyklą, nereikė organizacijos darbas išnaujo gaivinti, tik tęsti toliau.

Po Kalėdų atostogų buvo sušauktas Kauno kuopos visuotinas susirinkimas, kuris pasižymėjo savo gyvumu. Susirinkimo dalyviai, aptarę kuopos reikalus, padarę reikiamų nutarimų tolimesnio veikimo reikalu, padainavę savo himną, skyrstėsi nepaprastu ūpo pakilimu.

Kauno kuopa vis dar pasigenda a. a. Vinco Dovydaičio, vieno savo uoliausių narių ir vedėjo. Jo trukumas jaučiamas visoje Kauno kuopos darbuotėje. Bet jo ir kitų draugų nustojimas, verčia Kauno ateitininkus suglausti savo eiles ir dirbti.

17-I-21 m. *Jisai.*

Linkuva. Ši žinutė „Ateities“ skiltyse bene bus tik pirmoji apie Linkuvos progimnaziją ir jos mokinius. Progimnazija gyvuoja nuo 1918 m. Įsikurė dar prie vokiečių. Praeitais metais buvo ir šiais tebėra tik 4 klesos su 260 mokinių, kurių tarpe vaikinų 167, ir merginų 93. Kitiems metams gautas iš Ministerijos leidimas atidaryti 5-jį klesą. Vienas nepatogumas, kad nėra erdvaus buto: 1a ir 1b klesų mokiniai turi mokintis po pietų. Nuo progimnazijos atidengimo gyvuoja „bevardė“ mokinių kuopelė. Mes esame visi Kristaus mokslo ir Jojo dvasios sekėjai. Kuopelėn pareina „Ateities“ 6 egz. Susirinkimai daromi kas antra savaitė; referatų netrūksta. Į susirinkimus kviečiami kuopelei palankūs mokytojai, kurie patiekia naudingų minčių ir patarimų. Susirinkimai daromi progimnazijos bute, iš anksto apie tai pranešus direktoriui. Kuopelė turi šįmet įsisteigusi savo knygynelį, kuriame yra 163 knygos. Leidžia laikraštelį rankračšio pavydale vardu „Atžala“. Dabar, įgijus šapirografą, įstengsime daugiau laikraštėlio egzempliorių pagaminti ir didesnis mokinių ir šiaip jaunimo skaičius galės juoju naudotis. Šįmet vasario 14—15 d. mokiniai buvo surengę progimnazijos bute vakarą; vaidino „Nepasisekė Marytei“; taipgi buvo deklamacijos; bet ypač publiką zavėjo Staugaičio vaizdas „Kareivio mirtis fronte“. Dainavo vyresniųjų ir jaunesniųjų mokinių choras, surengtas dainavimo mokytojo p. K. Jovaišos. Vakaro pelnas skiriamas kuopelės knygynėlio padidinimui. Yra taipgi ir sekcijų — folkloro rinkėjų, korespondentų. Dabar rengiamės vaidinti „Katriutę“. Darbo imamės karštai su didele energija, tik nevisada pavyksta jie baigti, gal delto, kad energijos ir laiko dalį išaikvoja kaž kaip išdygęs flirtas . . . Tik daugiau drąsos, o mokėsime nekviestąjį svečią pašalinti.

Linkuvos Išdykėlė.

Kražiai (Ras. apskr.) Jau nuo pernai metų Kražiuose gyvuoja Ateitininkų kuopa.

Šįmet, mokslui prasidėjus, išrinkta nauja valdyba iš penkių žmonių.

Pernai draugai ir draugės nekurį laiką veikė skyrium.

Tiktai svarbesniems reikalams aptarti, buvo šaukiamas visuotinas susirinkimas.

Šįmet nutarta veikti vienoj kuopoj.

Leidžiam rankraštėlį „Atžala“.

Tam darbui atlikti yra redakcija iš trijų žmonių.

Turim iždą ir knyginėlį.

Knygų esama apie 40; nutarta nupirkti daugiau. Susirinkimai daromi kas antra savaitė. Per susirinkimus skaitoma pačių narių rašyti referatai. Beto nutarta, kad perskaitęs žingeidesnę

ir naudingesnę knygą, triumpai atpasakotų jos turinį. Svarbesniems reikalams aptarti šaukiamas visuotinas susirinkimas, kas du mėnesiu.

Pernai „Ateities“ ateidavę vos keli egzemplioriai. Šįmet įsirašėm daugiau. Kaikurie draugai aptingo ir susirinkimų nenoriai, arba visai nelanko. G. A. K.

Kupiškis. „Ateity“ dažnai rašoma apie kitų miestų ateitininkus, bet apie Kupiškio nieko ne girdėti, tartum jų ir nebutų. Kupiškio progimnazijoj IV klesos; mokslas prasidėjo 25 rugpjučio. Lanko į 250 mokinių. Trečioji ir antroji klesos yra net paralelės. Šįmet Kupiškio progimnazijoj gyvuoja dvi kuopelės: ateitininkų ir jaunesniųjų at-kų — kankliečių. Ateitininkai veikia vidutiniškai. Narių yra 35, bet dabar vis daugiau prisirašo, nes daug yra naujai įstojusių mokinių. Knygyną sudaro 130 knygų, kurių yra daug aukotų mūsų gerb. kapalijono. Žinoma yra daug ir pirktų. Kasoj — 124 auks. lietuviškais ir 423 r. rusiškais. — Vyresniesiems IV kl. at-kams išvažiavus, atlikusieji buvo nusiminę. Bet kaip pasirodė iš pirmo susirinkimo, tai nebutų ko perdaug nusiminti. Nes susirinkimai dar skaitlingesni neg pernai metais ir gyvai vedami. — Praeitais metais gyvavo aušrininkų ir „bešalių“ kuopelės, kurias sukūrė daugiausia IV ji klesa. Bet šįmet, visiems išsikėlus į kitas gimnazijas, išnyko ir tos kuopelės, nors, tiesą pasakius, dar yra aušrininkų žemesnėse klesose, bet kol kas kuopos dar ne įkūrė. A-kai daro susirinkimus kas savaitę. Buvo surengę du vakaru, pelną pavartojo knygynui padidinti.

Kupiškio vėpla.

Redakcijos atsakai.

J. K. Reikia aiškiai suprasti pačiam pasirinktas rašyti dalykas ir supratus jį aiškiai dėstyti, neverčiant į vieną kruvą minčių, iš įvairių sryčių. Nevartoti svetimų žodžių bereikalo. Nedėsim.

St. T. Nedėsim.

Žemaičiui Kukučiui. Prašom studijuot mėgiamą sryti, ir stengtis savo mintis susitvarkyti. Reikia vengti per daug moksliško styliaus rašant paprasčiausius dalykus. Vystikit mintis nuosakiau. Rašykit. Šito rašinėlio nedėsim.

Zuikiui Baltukšniui. Rimtai darbą bedirbdamas T-ta rasi ramybės, ir nurimęs nerašysi Jai eilių. Netinka, nedėsim. Rašyk proza.

Vargo sunui. Tilpus panašiai žinutei iš Telšių, nėr reikalo kartoti.

Kalno areliui. „Viskas mainosi“ ir „kas tai“ nedėsim.

P. Ruškiui. „Birzai ir tt.“ atidavėm „Draugijai“.

Juozui Keliočiui. Eilių nedėsim, silpnos. Skaitykite knygų ir rašykit straipsnių. Juk ne visi privalom buti poetais.

Lukašiui. Kai-ką įdėsim.

Ignas Laisvunas. Tilpus iš Linkuvos panašiai žinutei, d-go korespondencijos nedėsim.

Visus draugus (ės) prašom aiškiai rašyti, nes darot mums nereikalingo darbo. Rašykit dažniau; gaminkit ir straipsnių, jų trukstam.

Redakcija.

LIETUVIŲ SPAUSTUVĖ „LITUANIA“, KLAIPĖDA

Lietuvių spaustuvė „Lituania“
Klaipėda, didž. smėlių g-vė 13